

1.

R O Z P O R Z A D Z E N I E

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 18 listopada 1932 r. (I Pr. 4482/32)

o organizacji roku szkolnego.

(Przedruk z Dz. Urz. Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 8 z 1932 r. poz. 99).

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389,) zarządzam co następuje:

§ 1. Rok szkolny trwa od dnia 20 sierpnia do dnia 19 sierpnia włącznie następnego roku kalendarzowego.

§ 2. Rok szkolny dzieli się na dwa półrocza szkolne, obejmujące 4 okresy szkolne, oraz na ferje zimowe i letnie.

§ 3. Pierwsze półrocze trwa od dnia 20 sierpnia do dnia 22 grudnia włącznie i dzieli się na okresy: I od dnia 20 sierpnia do dnia 20 października i II od dnia 21 października do dnia 22 grudnia.

Drugie półrocze szkolne trwa od dnia 16 stycznia do dnia 15 czerwca włącznie i dzieli się na okresy: III od dnia 16 stycznia do dnia 31 marca i IV od dnia 1 kwietnia do dnia 15 czerwca.

§ 4. Ferje zimowe trwają od dnia 23 grudnia do dnia 15 stycznia następnego roku kalendarzowego.

Ferje letnie trwają od dnia 16 czerwca do dnia 19 sierpnia.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze odnosi się do państwowych i publicznych szkół powszechnych, szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może dla niektórych typów szkół zawodowych ustalać odmienną organizację roku szkolnego.

§ 6. Osobne zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego regulują sprawę dni wolnych od nauki szkolnej łącznie z czasem trwania ferj świątecznych wielkanocnych.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy wydane w sprawach, uregulowanych rozporządzeniem niniejszym.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) J. Jędrzejewicz

2.

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia
PublicznegoWarszawa, dnia 12 grudnia 1932 r.
Nr. I.W.F. 4777/32.

W sprawie zaopiekowania się dźiatwą
i młodzieżą szkolną w czasie feryj
zimowych.

W związku z ustanowieniem feryj zimowych, wobec ciężkiego położenia materialnego wielu rodziców, zwracam się do Dyrekcij i Kierownictw szkół oraz ogółu Nauczycielstwa, by w tych przypadkach, kiedy instytucje społeczne, opieki szkolne i koła rodzicielskie zapragną przyjsć w tym okresie z pomocą w dożywianiu niezamożnej dźiatwy i młodzieży szkolnej lub w urządzaniu dla nich w szkole świetlic, zechciały współdziałać z temi instytucjami a nawet i akcję taką zainicjowały.

Niezależnie od akcji dożywiania Dyrekcje i Kierownictwa szkół wszędzie tam, gdzie chociażby część dźiatwy i młodzieży ma wyjątkowo ciężkie warunki mieszkaniowe lub gdzie opieka domowa względnie Opieki Szkolne zwróćą się o pomoc w tym względzie, zorganizują świetlice szkolne oraz ułatwią młodzieży oddawanie się grom i zabawom, zwłaszcza zaś sportom na wolnem powietrzu (ślizgawki, saneczki, narty i t. p.). Na świetlice przeznaczyc należy jedną lub dwie klasy opalone, w których młodzież mogłaby się oddawać czytelnictwu, pracom ręcznym, zabawom i grom towarzyskim, słuuchać audycyj radjowych i t. p.

W środowiskach, gdzie jest więcej szkół, można zorganizować świetlice oraz sporty zimowe nie dla kaźdej szkoły oddzielnie, ale zbiorowo dla kilku szkół.

Należy teź, gdzie to jest tylko możliwe, dopomóc młodzieży w organizowaniu wycieczek i wyjazdów, zwłaszcza na tereny narciarskie oraz ułatwić wykorzystywanie szkolnych schronisk wycieczkowych w tych szkołach, w których zostały one zorganizowane.

Podsekretarz Stanu

(—) *Kazimierz Pieracki.*

O K Ó L N I K**Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego**

z dnia 16 grudnia 1932 r. Nr. O. 40494/32.

do PP. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów, Przełożonych, Kierowników, Kierowniczek oraz ogółu Nauczycielstwa w Okręgu w sprawie zaopiekowania się dziećmi i młodzieżą szkolną w czasie feryj zimowych.

Powyższy okólnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaję do wiadomości i wyrażam nadzieję, że Dyrekcje, Kierownictwa szkół, ogół Nauczycielstwa i Panowie Inspektorowie Szkolni tutejszego Okręgu w zrozumieniu ciężkich warunków specjalnie dotkliwie odbijających się na dziećmi szkolnej mimo feryj zimowych zorganizują opiekę nad najbardziej potrzebującą dziećmi i młodzieżą szkolną.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *K. Szelągowski*

3.

O K Ó L N I K**Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego**

z dnia 19 grudnia 1932 r. Nr. O.40993/32

do Panów Dyrektorów, Przełożonych, Kierowników, Kierowniczek szkół oraz ogółu Nauczycielstwa w Okręgu w sprawie zbiórki na Fundusz Szkolnictwa Polskiego zagranicą.

Na podstawie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 grudnia 1932 r. Nr. I Pol. 4672/32 podaję do wiadomości, że pod protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej odbędzie się między 15 stycznia i 15 lutego 1933 r. na terenie Państwa druga kolej zbiórka na Fundusz Szkolnictwa Polskiego zagranicą. Honorowe przewodnictwo Komitetu Głównego objął p. Marszałek Senatu, Władysław Raczkiewicz.

Zbiórka na terenie Okręgu Szkolnego Wileńskiego będzie przeprowadzona za pośrednictwem powołanych we właściwej drodze Komitetów wojewódzkich, powiatowych, względnie miejskich, a obejmie także szkoły i młodzież szkolną.

Szczegółowe wskazania organizacyjne i materiały zbiorkowe prześle szkołom średnim ogólnokształcącym, zakładom kształcenia nauczycieli i szkołom zawodowym Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego, zaś szkołom powszechnym — p.p. Inspektorowie Szkolni.

Na terenie szkół zbiórki powinny być poprzedzane pogadankami wyjaśniającymi trudne położenie szkoły polskiej i młodzieży na obczyźnie. Możliwe je odbyć w związku z obchodami rocznicy powstania styczniowego. Składki dobrowolne młodzieży najniższe nawet, powinny być możliwie powszechne.

Mam to głębokie przeświadczenie, że P. P. Dyrektorzy, Przełożone, Kierownicy, Kierowniczkki, Nauczyciele, Nauczycielki wszystkich szkół, oraz P.P. Inspektorowie Szkolni w Okręgu, t. zn. wszyscy pracownicy szkolni w pełni świadomości znaczenia akcji zbiorkowej wezmą szczególnie czynny udział, tak w szkołach jak i w organizowaniu i pracach Komitetów na terenie pozaszkolnym, ażeby rezultatom zbiórki zapewnić możliwie największe powodzenie.

P. P. Inspektorów Szkolnych proszę o zajęcie się sprawą osobiście, aby materiały i listy zbiorkowe dotarły we właściwym czasie do szkół powszechnych.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *K. Szęłagowski.*

4.

Z A R Z Ą D Z E N I E

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 19 grudnia 1932 r. Nr. O-41074/32

w sprawie nadzoru nad prywatnymi szkołami i przedszkolami.

Na podstawie okólnika Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 7 listopada 1932 r. (I. Org. 1012/45/32) przekazuję Panom Inspektorom Szkolnym na terenie Okręgu Szkolnego Wileńskiego prawo nadzoru nad prywatnymi szkołami powszechnymi i przedszkolami.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *K. Szęłagowski.*

5.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dn. 17 grudnia 1932 r. Nr. 40957/32

do Panów Inspektorów Szkolnych i Kierowników Szkół
Powszechnych w Okręgu

w sprawie skierowywania młodzieży do szkół rolniczych.

Trudności naszego życia gospodarczego i społecznego mają swe źródło w dużym stopniu w zacofaniu naszej wsi. Siła społeczeństw i ich spistość wewnętrzna nie zależą od wysokiego poziomu kulturalnego i umysłowego jednostek czy nielicznych grup, ale od wysokiej przeciętnej kultury całej ludności. To też troską wszystkich, myślących kategoriami społecznymi, musi być dążenie do jaknajszybszego podniesienia kultury ludności wiejskiej, najliczniejszej warstwy w Państwie.

Wśród szeregu instytucyj, kursów, organizacyj rolniczych i t. p. pracujących na wsi i dla wsi, na specjalną uwagę zasługują niższe szkoły rolnicze, mające na celu przede wszystkim podniesienie sprawności zawodowej rolnika i jego uspołecznienie. Pomimo niewątpliwych korzyści, jakie szkoły te przynoszą, nie znajdują one dotąd należytego poparcia i zrozumienia, na jakie zasługują. Napływ młodzieży jest zbyt mały, przez co urządzenie szkół — ich pomieszczenia nie są należycie wykorzystane.

Na ten stan rzeczy zwracam uwagę P.P. Nauczycieli, pracujących na wsiach i proszę o omówienie znaczenia szkół rolniczych na zebraniach kół młodzieży wiejskiej, związków strzeleckich i innych organizacjach młodzieży oraz o zachęcenie do wstępowania do tych szkół. Rok szkolny w szkołach rolniczych rozpoczyna się w dniu 15 stycznia. Przyjmowana jest młodzież od lat osiemnastu.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) K. Szelągowski.

6.

O K Ó Ł N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 30 listopada 1932 r. Nr. II-39091/32

do Panów Dyrektorów, Przełożonych, Kierowników, Kierowniczek
szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia
nauczycieli w Okręgu

w sprawie ujednostajnienia prowadzenia ksiąg i wykazów szkolnych

W celu usprawnienia czynności administracyjnych w szkole i w celu ułatwienia kierownikom szkół oraz wizytatorom kontroli nad różnymi dziedzinami życia szkolnego winny być należycie prowadzone i terminowo wypełniane następujące księgi i wykazy:

1. Księga główna (ewidencyjna) ze skorowidzem, do której należy wciągnąć wszystkich obecnych uczniów szkoły, a następnie wpisywać wszystkich nowowstępujących niezwłocznie po odnośnej uchwale Rady Pedagogicznej.

2. Teczki personalne uczniów, które winny być wypełnione podczas egzaminów wstępnych i odnośnego posiedzenia Rady Pedagogicznej. W teczkach należy przechowywać dokumenty ucznia stale, a prace piśmienne egzaminacyjne przynajmniej w przeciągu jednego roku.

3. Dzienniki klasowe należycie wypełniane (frekwencja młodzieży, zwięzła, ale jasna treść zadanej lekcji, projektowany rozkład materiału lekcyjnego i t. d.).

4. Katalogi główne.

5. Katalogi okresowe (względnie karty ocen).

Wszystkie powyższe księgi i teuczki uczniów winny być sporządzone według wzorów państwowych (Dz. Urz. 1928 r. Nr. 2, poz. 41).

6. Wykaz wypracowań piśmiennych klasowych podług przedmiotów i klas, który winien zawierać datę i temat wypracowania, datę zwrotu, ilość ocen niedostatecznych przy ogólnej ilości wypracowań na dany temat i rubrykę „Uwagi”.

7. Wykaz wydanych świadectw dojrzałości, który powinien zawierać numer kolejny i z danego roku, imię i nazwisko abiturjenta, datę otrzymania świadectwa dojrzałości i pokwitowanie z odbioru.

8. Wykaz wizytowanych przez kierownika szkoły lekcji zawierający krótkie uwagi o stronie metodyczno-dydaktycznej i o poziomie naukowym młodzieży.

9. Wykaz nieobecności nauczycieli w szkole.

10. Księga kierownika wychowania fizycznego.

11. Księga lekarza szkolnego.

12. Księga protokołów Rady Pedagogicznej.

W pokoju nauczycielskim i w gabinecie kierownika szkoły (względnie w kancelarii) powinien być umieszczony na widocznym miejscu plan lekcyjny i rozkład pozalekcyjnych zajęć młodzieży w szkole takich np. jak ćwiczenia hufca szkolnego, gry i zabawy, zebrania organizacyj uczniowskich, kółek naukowych i t. p.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *K. Szelański.*

7.

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 10-XII.32 r. Nr. I-40331/32

**Do P. P. Kierowników i Nauczycielstwa
Publicznych Szkół Powszechnych w Okręgu**

w sprawie przechowywania kwot pochodzących z imprez szkolnych itp.

Podczas wizytacji stwierdzono w kilku wypadkach, że kwoty pieniężne należące do szkoły, względnie organizacji szkolno-dziecięcych, przechowywane są u kierowników szkół lub poszczególnych nauczycieli, jako opiekunów odnośnych organizacji. Uważając zjawisko to z wielu powodów za niewłaściwe, polecam na przyszłość wszelkie sumy pieniężne, będące własnością szkoły, n. p. dochody z imprez, ewentualne dochody, czy sumy obrotowe warsztatów szkolnych, dary rodziców i t. p., oraz sumy należące do poszczególnych organizacji szkolnych, jak spółdzielnie dziecięce i inne, przechowywać bezwzględnie w Pocztowej Kasie Oszczędności, lub najbliższej Kasie Komunalnej, Kasie Stefczyka i t. p.

W podręcznej kasie szkolnej mogą pozostawać drobne kwoty nieprzekraczające 10 złotych.

Wkład do kasy musi być uskuteczniiony natychmiast po uzyskaniu gotówki i wpisaniu jej na podstawie dowodów przychodowych do szkolnej księgi kasowej.

Równocześnie zaznaczam, że wszelka akcja oszczędnościowa w szkołach musi się opierać o jakąś instytucję oszczędnościowo-kredytową, najlepiej państwową (Pocztowa Kasa Oszczędności) lub komunalną w tym sensie, że oszczędzane przez dzieci pieniądze będą wkładane do kasowych instytucyj. Nie zezwalam natomiast na tworzenie samodzielnych szkolnych kas oszczędności, z których kredytu miałyby korzystać nauczycielstwo i dziatwa szkolna.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *K. Szelaǳowski.*

8.

OKÓLNİK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 6 grudnia 1932 r. Nr. O—39727/32

do P. P. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrektorów i Przełożonych wszystkich kategorii szkół w Okręgu w sprawie ankiet nieurzędowych.

Niekiedy instytucje i stowarzyszenia zwracały się bezpośrednio do dyrekcji (kierownictw) szkół z żądaniem udzielenia szczegółowych informacji, dotyczących organizacji szkół, życia szkolnego, stosunków wychowawczych, pedagogicznych, finansowych i t. p., przyczem żądania te ujęte były w formę ankiet, kwestjonariuszów lub formularzy statystycznych.

Ponieważ zwracanie się instytucji lub osób postronnych bezpośrednio do dyrekcji (kierownictw) szkół w wymienionych sprawach, z pominięciem władz szkolnych, jest niewłaściwe i budzi szereg poważnych zastrzeżeń natury ogólnej i organizacyjno-szkolnej, przeto na podstawie okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 25 listopada 1932 r. (I Org. 1050/3/32) w związku z powyższem zarządzam co następuje:

1) Zabrania się dyrekcjom (kierownictwom) szkół:

- a) udzielania odpowiedzi na ankiety, kwestjonariusze i t. p. skierowane do nich przez instytucje i osoby postronne, z pominięciem władz szkolnych,
- b) udzielania tymże instytucjom i osobom ustnych informacji w powyższym zakresie (wywiadów i t. p.), pod co nie należy podciągać informacji udzielanych Radom i Opiekom Rodzicielskim oraz Opiece domowej ucznia.

2) Udzielanie zezwoleń na zbieranie takich informacji, zarówno piśmiennych jak i ustnych, należy do decyzji Kuratora Okręgu Szkolnego.

3) Formularze statystyczne, ankiety i t. p., nadsyłane bezpośrednio do szkół, winny być bez wypełnienia przesyłane w drodze służbowej władzom szkolnym II instancji.

Zarazem wyjaśniam, iż dyrekcje (kierownictwa) szkół mają obowiązek wypełnianie formularzy statystycznych, nadesłanych bezpośrednio, tylko dla Głównego Urzędu Statystycznego.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) K. Szelański.

9.

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 13 grudnia 1932 r. Nr. O-40373/32

do Panów Inspektorów Szkolnych, Dyrekcji i Kierownictw szkół państwowych średnich ogólnokształcących, zawodowych, seminarjów nauczycielskich i seminarjum ochroniarskiego w Okręgu w sprawie danych o lokalach szkolnych, nadających się na cele akcji letniej.

Polecam donieść Kuratorjum *do dnia 1 lutego 1933 roku* o zmianach, jakie ewentualnie zaszły w ciągu roku 1932 odnośnie lokali szkolnych, nadających się na cele akcji letniej. Przy nadsyłaniu danych należy przysyłać te według schematu, podanego w piśmie Kuratorjum z dn. 18 stycznia 1932 r. Nr. O-1722/32.

Jednocześnie zawiadamiam, że tylko Kuratorjum będzie dysponowało lokalami szkolnymi dla wykorzystania ich do celów akcji letniej (na obozy, kolonie letnie, kursy i letniska dla nauczycielstwa i urzędników) i dlatego zechcą Panowie Inspektorowie Szkolni, Dyrektorzy i Kierownicy Szkół, o powyższem w swoim czasie zawiadomić osoby i towarzystwa, mające zamiar ubiegać się o lokal szkolny.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *K. Szelańgowski.*

10.

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dn. 5 grudnia 1932 r. Nr. O-39438-32

**do Nauczycielstwa, Dyrekcji i Kierownictw Szkół oraz
P.P. Inspektorów Szkolnych w Okręgu**

**w sprawie konkursu na rysunek schroniska wycieczkowego
i mapę dróg wodnych z jez. Narocz.**

Kuratorjum przystąpiło do budowy schroniska wycieczkowego nad jez. Narocz, w miejscowości Kupa, odległej o 3 klm. od st. kol. Kobylniki. Schronisko to będzie ośrodkiem turystycznym dla wycieczek szkolnych, przybywających nad jez. Narocz oraz punktem wyjścia dla wycieczek wodnych—wioślarskich i kajakowych, zdrażających wodą z jez. Narocz przez Naroczankę i Wilję do Wilna. Schronisko obliczone jest na 60 miejsc stałych oraz 30 dodatkowych, w okresie wzmożonego ruchu wycieczkowego. Ponadto w schronisku będą organizowane kolonie wypoczynkowe dla młodzieży i nauczycielstwa oraz obozy harcerskie, kursy, zjazdy i imprezy turystyczne. W obecnej chwili, po skończeniu założenia fundamentów i zgromadzeniu budulca, wznoszone są ściany schroniska. Z początkiem kwietnia 1933-go roku schronisko oddane zostanie do użytku.

Pragnąc zainteresować młodzież i nauczycielstwo pięknym krajobrazem jez. Narocz i dużymi możliwościami w zakresie organizowania wycieczek wodą—ogłaszam konkurs na opracowanie:

1) rysunku schroniska na tle jeziora Narocz, w dowolnym ujęciu; dla ułatwienia podaję w niniejszym Dzienniku rysunek architektoniczny budującego się schroniska,

2) mapkę okolic jeziora Narocz z tem, że muszą być uwidocznione drogi i koleje prowadzące z Wilna nad jez. Narocz do miejscowości Kupa, czyli miejsca budowy schroniska oraz drogi wodne prowadzące od schroniska do Wilna. Ujęcie może być dowolne, muszą jednak być uwidocznione następujące miejscowości: Wilno, Nowo-Święciany, Łyntupy, Kobylniki, wieś Kupa, dalej wieś Zanarocze, wieś Narocz położona nad Naroczanką i miejscowości Żodziszki, Michaliszki, Bystrzyca i Niemenczyn nad Wilją.

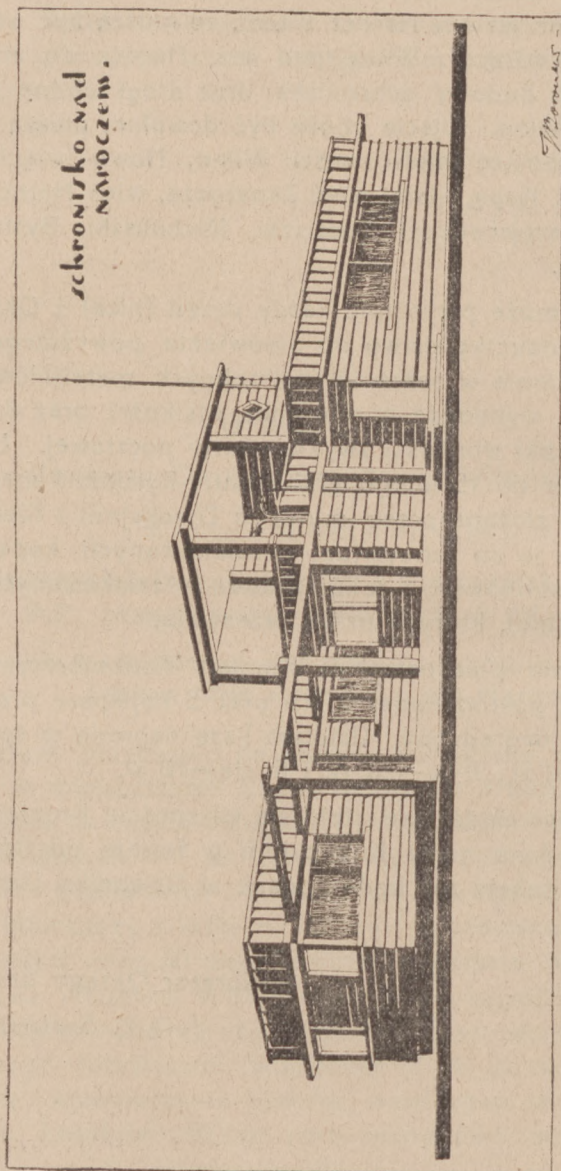
Do konkursu może przystąpić każdy uczeń (nica) z Okręgu Wileńskiego. Wzywam nauczycielstwo do omówienia powyższego konkursu z młodzieżą i ułatwienie w zebraniu potrzebnych materiałów. Rysunek i mapka mogą być wykonane w dowolnej wielkości oraz drugi egzemplarz rysunku i mapki wielkości zwykłej karty pocztowej. Ustalam termin nadsyłania prac do 15 lutego 1933 roku. Rysunki i mapy do konkursu winny być złożone przez młodzież Dyrekcjom i Kierownictwom szkół, które prześlą je do Kuratorjum w zalakowanych kopertach, z napisem „konkurs rysunkowy”, a także załączą w zalakowanych kopertach nazwiska uczniów (nic), których prace przesyłają.

Dla rozpatrzenia prac powołam Komitet Konkursowy, który oceni nadesłane prace. Z pośród nadesłanych prac 3 najlepsze prace z każdego tematu zostaną nagrodzone. Ustalam I-szą nagrodę w sprzęcie sportowym—wartości 50 zł., II-gą—20 zł. i III-cią—10 zł.

Wszystkie prace nadesłane stają się własnością Kuratorjum, a wyróżnione będą wydane przez Kuratorjum w formie pocztówek propagandowych, reprodukcje zaś będą podane w Dzienniku Urzędowym.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *K. Szelański*

SCHRONISKO WYCIEZKOWE KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO
 W MIEJSCOWOŚCI KUPA, NAD BRZEGIEM JEZIORA NAROCZ, ODLEGŁEJ O 3 KM. OD STACJI
 KOLEJOWEJ KOBYLNIKI, POW. POSTAWSKIEGO.

11.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 15 grudnia 1932 r. Nr. O. 38726/32.

**Do PP. Dyrektorów, Przełożonych, Kierowników, Kierowniczek Szkół
oraz PP. Inspektorów Szkolnych w Okręgu****w sprawie pamiątkowych pocztówek ś. p. por. Fr. Żwirki i St. Wigury.**

Przy Zarządzie Głównym L. O. P. P. powstał Komitet Fundacji ku czci ś. p. por. Fraiciszka Żwirki i inż. Wigury, zadaniem którego jest skoordynowanie szerokiej inicjatywy społecznej, dążącej do utrwalenia wartości, jakie pozostawili po sobie zmarli bohaterowie oraz zebrania niezbędnych funduszków na następujące cele:

- 1) Ufundowanie kapitału, którego odsetki pobierać będzie wdowa po ś. p. poruczniku Żwirce, celem zapewnienia wychowania i wykształcenia pozostałego syna,
- 2) Ufundowanie kapitału na stypendjum im. ś. p. inż. Stanisława Wigury,
- 3) Budowanie samolotów polskich na zawody międzynarodowe w 1934 r. Wreszcie w razie trwania Komitetu poza 1934 r.—na cele konstrukcji nowych płatowców, motorów i na rozwój lotnictwa sportowego.

Ze względu na to, że Lidze chodzi specjalnie o utrwalenie w młodzieży tych wszystkich ideałów, którym tak wiernie zmarli bohaterowie służyli—Zarząd Główny wydaje w najbliższym czasie pocztówki z ich fotografiami.

Na podstawie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 10.XI.1932 r. Nr. 1. Pol. 4313/32, proszę PP. Dyrektorów, Przełożone, Kierowników, Kierowniczek szkół oraz PP. Inspektorów Szkolnych zainteresować akcją L. O. P. P. grona nauczycielskie i młodzież szkolną.

Kurator Okręgu Szkolnego

(-) K. Szelągowski.

12.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 17 grudnia 1932 r. Nr. 0-40978/32

**do Panów Inspektorów Szkolnych, Kierowników i Nauczycielstwa
szkół powszechnych w Okręgu**

w sprawie kursu pieśniarstwa podczas feryj świątecznych.

W celu poprawienia, uzupełnienia i odświeżenia repertuaru piosenkowego w szkołach powszechnych zostanie zorganizowany podczas feryj świąt Bożego Narodzenia 10-cio dniowy kurs piosenkowy.

Na kursie nauczycielstwo będzie miało sposobność wyuczenia się szeregu odpowiednich pieśni dla młodszych i starszych oddziałów szkoły powszechnej, dla chóru szkolnego oraz pieśni, wyznaczonych na chóry zespolone na tegoroczne "święto pieśni".

Kurs odbędzie się w Wilnie, pod kierunkiem instruktorki śpiewu i muzyki p. Br. Gawrońskiej, w lokalu Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego im. Kr. Jadwigi (ul. Filipa Nr. 3), rozpocznie się w dniu 3-go stycznia i będzie trwał do 13-go stycznia włącznie. Zajęcia będą się odbywały codziennie od godz. 10 do 11.30.

Wpisowe na kurs, na pokrycie wydatków organizacyjnych, wynosić będzie 3 złote, które należy uiszczać na ręce p. Instruktorki Gawrońskiej, przy zapisie na kurs.

W sprawie tańszych kwater można się zwrócić do Szkolnego Schroniska Wycieczkowego w Wilnie, ul. Dominikańska Nr. 3/5.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *K. Szelański.*

13.

ZARZĄDZENIE**Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego**

z dnia 17 grudnia 1932 r. Nr. 0-40977/32

do Panów Dyrektorów, Przełożonych, Kierowniczek, Kierowników szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, oraz Panów Inspektorów Szkolnych i Kierowników szkół powszechnych w Okręgu
w sprawie akcji śpiewaczej w roku szkolnym 1932/33.

Podaną niżej instrukcję polecam stosować przy organizowaniu akcji śpiewaczej w roku szkolnym 1932/33.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) *K. Szelański.*

INSTRUKCJA**w sprawie akcji śpiewaczej w roku szkolnym 1932/33.**

W „świętach pieśni” winny brać udział zarówno chóry szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych, seminarjów nauczycielskich, szkół powszechnych, jak i chóry ludowe.

Na program „świąt pieśni” składać się będą: a) pieśni, odśpiewane przez wszystkie chóry zespolone (unisono); b) występy chórów pojedynczych (jedno—dwo—trzy—i czterogłosowych); c) występy orkiestr i zespołów muzycznych; d) tańce ludowe, z warunkiem, że obok tańców ludowych innych regjonów będą uwzględnione miejscowe tańce ludowe; e) inscenizacja pieśni; f) odtworzenie miejscowych obrzędów ludowych, jak naprzykład: „dożynki“, „kupała“, obchody weselne i t. d.

Występy chórów i orkiestr na „świętach pieśni” nie powinny nosić charakteru konkursu.

„Święta pieśni” mogą być gminne, rejonowe lub powiatowe. Szczególną wartość będą posiadały „święta” gminne ze względu na udział w nich ludności miejscowej, zainteresowanej występami w chórach ich dzieci i młodzieży.

Należałoby również dolożyć starań, by w każdym ośrodku oprócz śpiewu zespolonego, popisów chórów pojedynczych i orkiestr odbyły się też jednocześnie i inne imprezy, jak naprzykład: zawody sportowe, strzeleckie, pokazy straży pożarnej, walki gazowej i t. p. Akcja powinna być przeprowadzona tak, by „święta pieśni” wraz z innymi pokazami stano-

wiły olbrzymią doroczną wiosenną zabawę ludową — „święto wiosny“ — w którym wezmą udział wszystkie miejscowe organizacje. Sprawę dojazdów poszczególnych chórów i zespołów orkiestrowych do ośrodka załatwią miejscowe Komitety, możliwie z udziałem rodziców.

Wyjazd taki będzie zarazem wycieczką krajoznawczą, to też komitety „świąt pieśni“ powinny również pomyśleć o tem, co w danej miejscowości zasługuje na pokazanie młodzieży, przybyłej z dalszych okolic.

Komitety organizacyjne „świąt pieśni“ wyłonią z siebie 3 sekcje: artystyczną, rozrywkową i gospodarczą. Sekcja artystyczna postara się o stworzenie możliwie najlepszych warunków do występów chórów i orkiestr oraz ustali kolejność występów; sekcja rozrywkowa przygotowuje obiekty do zwiedzenia i zabawę ludową, urozmaiconą różnemi atrakcjami; sekcja gospodarcza poczyni starania o dożywienie przybyłych na „święto pieśni“ chórów i orkiestr, o ile to będzie potrzebne i możliwe.

Powyższy szkic organizacyjny nie powinien kępować inicjatywy miejscowych komitetów, które w zrozumieniu wielkiej idei wychowania szerokich mas społeczeństwa przez pieśń i godziwą zabawę, postarają się o zorganizowanie i przeprowadzenie wymienionych uroczystości, wkładając w organizację jak najwięcej własnej inicjatywy, by impreza ta stała się tem samem własnością danego środowiska. W ten sposób pomyslane „święta pieśni“ o charakterze wielkich zabaw ludowych będą miały ogromne znaczenie wychowawcze dla tworzenia kultury regionu.

Jeżeliby zachodziła potrzeba udzielenia na miejscu instrukcyj w zakresie prowadzenia chórów, możliwy jest przyjazd instruktorki p. Br. Gawrońskiej na powiatowe zjazdy dyrygentów.

W czasie feryj Świąt Bożego Narodzenia zostanie zorganizowany w Wilnie dziesięciodniowy kurs śpiewaczy, na którym będą udzielane wskazówki z zakresu planowej akcji śpiewaczej.

Należy się również zainteresować Okręgowym Chórem Nauczycielskim, który będzie opracowywał między innymi pieśni z repertuaru, wyznaczonego dla „świąt pieśni“.

Komitety organizacyjne w porozumieniu z Panami Inspektorami Szkolnymi ustalą daty „świąt pieśni“ i dwa tygodnie przed terminem powiadomią Kuratorjum Okręgu Szkolnego za pośrednictwem Panów Inspektorów o mającem się odbyć „święcie pieśni“.

Panowie Inspektorowie sporządzą szczegółowe zestawienie z odbytych „świąt pieśni“ i nadesłają do Kuratorjum do dnia 1-go lipca 1933 r. sprawozdanie w następujący sposób:

Powiat	Gmina	Miejsco- wość (skąd po- chodzi chór. or- kiestra)	Rodzaj chóru, orkiestry (szkolny, ludowy, świątecz- ny it. p.)	Nazwisko imię i za- wód dy- rygenta	Ilość osób w chórze, w orkie- strze	Ilość gło- sów chóru (na 1, 2, 3 lub 4-y gl.)	Jaki ro- dzaj or- kiestry (dęta, smyczko- wa, man- dolinowa i t. p.)	Przybli- żona ilość uczestni- ków „święta pieśni“

Ogólne sprawozdanie z przebiegu „święta pieśni“

Do powyższego sprawozdania należy dołączyć program „święta pieśni“, afisze, oraz, o ile będą, zdjęcia fotograficzne.

Repertuar pieśni.

I. *Pieśni obowiązujące wszystkie chóry dla występu zbiorowego:* prócz wymienionych w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego Nr. 11 z dnia 11 listopada 1931 r. — pieśń: „Za naszym Wodzem“ B. W. Walewskiego (śpiewnik szkolny cz. I-sza D-ra Józefa Życzkowskiego, Nakład własny, Kraków) cena 4 zł.

II. *Pieśni dla chórów pojedynczych:* prócz wymienionego repertuaru pieśni w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego z dnia 11 listopada 1931 r. Nr. 11 — pieśni:

a) ze „Śpiewnika szkolnego“ D-ra Józefa Życzkowskiego (Kraków, Nakład własny, cena 4 zł.),

b) ze śpiewnika „Zjednoczona Polska“ Nowowiejskiego na 3 głosy żeńskie lub chłopięce (Nakład Księgarni Św. Wojciecha, cena zł. 1.80).

c) ze „Śpiewnika Szkolnego“ Nowowiejskiego (12 kanonów) na chóry szkolne i ludowe (Nakł. Tow. Wydawn. Muzyki Polskiej, Warszawa, 1932 r.), cena 1.80 zł.

14.

O K Ó L N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

z dnia 12 grudnia 1932 r. Nr. O. 38532/32

do Panów Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów i Kierowników Szkół w Okręgu

w sprawie akcji ubezpieczeniowej w Pocztovej Kasie Oszczędności staraniem Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny.

Zarząd Główny Federacji Polskich Związków Obrońców Ojczyzny zainicjował i przeprowadza akcję ubezpieczeniowo-oszczędnościową w P. K. O. na specjalnie dogodnych warunkach.

Ponieważ akcja powyższa idzie po linii interesów nauczycieli i pracowników administracji szkolnej, przeto Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 18 listopada 1932 r. Nr. I Org. 2522/17/32 zezwolił na propagowanie jej wśród nauczycielstwa.

W związku z powyższem zechcą Panowie Inspektorowie Szkolni oraz Dyrektorzy, Przełożone i Kierownicy(czki) Szkół ułatwić przedstawicielom Federacji porozumienie się z gronami nauczycielskimi.

Naczelnik Wydziału
(—) *G. M. Szulc.*

15.

K O N K U R S Y

na stanowiska kierowników szkół powszechnych.

L. p.	Miejsco- wość	Powiat	Stopień organizacyj ny szkoły	Mieszkanie dla kierow- nika szkoły	Ziemia	(uwagi
1	Ejszyszki	lidzki	7-kl.	niema	niema	
2	Żyrmuny	"	4-kl.	2 pokoje z kuchnią	"	
3	Lipniszki	"	4-kl.	niema	"	

O stanowiska powyższe ubiegać się mogą kandydaci, odpowiadający warunkom, wymienionym w art. 12 ustawy z dnia 2 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3.II.1928 r. (Dz. U. R. P.: Nr. 47, poz. 462). Należyście udokumentowane podania skierowane do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego wnieść należy w drodze służbowej do właściwego Inspektora Szkolnego w terminie do dni 30 od daty wyjścia niniejszego Dziennika Urzędowego.

16.

KOMUNIKATY.**Egzaminy dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich.**

Państwowa Komisja egzaminacyjna dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich w Wilnie ogłasza, że egzamin dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, (naukowe, pedagogiczne i uproszczone) w okresie zimowym 1933 roku, odbywać się będą od dnia 7 do 15 marca 1933 roku. Kandydaci, którzy pragną przystąpić do egzaminów w tym okresie, winni zgłosić się w tym celu pisemnie do Komisji egzaminacyjnej, w terminie do 11 lutego 1933 r., składając jednocześnie przepisaną opłatę, która wynosi za egzamin naukowy (klauzurowy i ustny) 84 zł., za egzamin pedagogiczny 56 zł., za egzamin uproszczony 50 zł. 40 gr., za egzamin uzupełniający z przedmiotów polonistycznych przy egzaminie uproszczonym 16 zł. 80 gr. Rozkład i terminy egzaminów będą podane do wiadomości interesowanych drogą ogłoszenia w lokalu Komisji egzaminacyjnej (Uniwersytet, ul. Uniwersytecka 3, II P.).

Wyplata pensji za order „Virtuti Militari”.

Na podstawie pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 10 listopada 1932 r. Nr. D. III 17003/6/32 Kuratorjum zawiadamia, że wyplata pensji orderowej przez Ministerstwo Skarbu, przypadająca kawalerom „Virtuti Militari” za r. 1933, ma być wyplacona jednorazowo w pełnej wysokości w terminie począwszy od dnia 2 stycznia 1933 r. na zasadach, ustalonych zarządzeniem Ministerstwa Skarbu z dnia 4 marca 1929 r. Nr. D. VII 313/2.

75⁰/₀ ulgi kolejowej dla zbiorowych wycieczek szkolnych.

W związku z komunikatem ogłoszonym w Dz. Urz. Kuratorjum O. S. Wil. Nr. 9 z r. 1932 poz. 109 podaje się na podstawie pisma Mini-

sterstwa W.R. i O. P. z dnia 22 listopada 1932 r. Nr. I Org. 2540/116/32 do wiadomości, że okres ważności 75% ulg kolejowych dla zbiorowych wycieczek szkolnych został zarządzeniem Ministerstwa Komunikacji z dnia 18 listopada 1932 r. Nr. Hon. 1798 przedłużony do dnia 30 kwietnia 1933 r.

Poranki recytatorskie dla młodzieży szkolnej.

W bieżącym i następnym roku szkolnym odbędzie objazd po miastach Okręgu Szkolnego Wileńskiego p. Kazimiera Rychterówną celem wygłoszenia recytacyj przeznaczonych dla młodzieży wszystkich kategorii szkół.

Program występów p. Rychterówny obejmie:

- a) Poranki recytatorskie dla młodzieży szkolnej od lat 14-tu oraz
- b) Poranki „Bajek” dla dzieci od lat 6 do 13-tu.

Głównem zadaniem działalności artystycznej p. Rychterówny jest krzewienie kultury żywego słowa, co pozostaje w związku z obowiązującym programem kształcenia estetycznego wygłaszania i wzorowej dykcji. Powyższe podaje się na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 7 listopada 1932 r. Nr. II S. 9572/32 jako informację umożliwiającą wykorzystanie przez Dyrekcje, Kierownictwa szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz pp. Inspektorów Szkolnych artystycznej działalności p. K. Rychterówny dla celów krzewienia w szkole kultury żywego słowa.

Godziny przyjęć.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego oraz pp. Naczelnicy Wydziałów i Okręgowi Wizytatorzy Szkół przyjmują: we wtorki i czwartki od godz. 12-ej do 14-ej i w soboty od godz. 12-ej do 13¹/₂.

Sprawozdanie

z wpływów na Fundusz Komitetu Fundacji ku czci ś. p. por. Żwirki i inż. Wigury.

Młodzież Średniej Szkoły Handlowej w Smorgoniach złożyła do dnia 21 listopada 1932 r. zł. 10 gr. 64.

Komunikat w sprawie wydawnictwa p. t. „Księga ku Czcii Poległych Lotników”.

(Przedruk z Dz. Urz. Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 7 z r. 1932 poz. 95).

Ministerstwo W. R. i O. P. komunikuje, że w dniu 11 listopada b. r. nastąpiło w Warszawie na Placu Unji Lubelskiej odsłonięcie pomnika Poległych Lotników.—Stanął widomy symbol bohaterstwa i poświęcenia tych, którzy krwią własną, ofiarą życia młodemu torowali i torują Polsce drogę do chwały.

Stanął pomnik lotników — dowód wdzięczności i hold narodu dla tych, którzy za cenę ofiary największej, rozslawili imię Polski na świat cały, ucząc nawet wrogów szacunku i respektu dla naszego kraju.

Pomnik ten symbolizuje wspólne bohaterstwo lotników, czyny zaś i śmierć chwalebna każdego z nich zosobna odtworzyć ma księga „Ku Czcii Poległych Lotników”, której wydanie uchwalił Komitet Budowy Pomnika.

Dochód z księgi zasili częściowo fundusz Budowy Pomnika, częściowo zaś przeznaczony jest na wdowy i sieroty po poległych lotnikach.

Ze względu na wielkie znaczenie propagandowe i społeczne księgi, Ministerstwo W. R. i O. P. zezwala na rozpowszechnienie jej na terenie uczelni całego Państwa i zaleca podwładnym organom okazać wydawnictwu księgi „Ku Czcii Poległych Lotników” jak najdalej idące poparcie.

Cena księgi zł. 58.—. Przy zamówieniu wpłaca się zł. 8.—, reszta na spłaty miesięcznie od zł. 5.—. Wobec bliskiego terminu wydania księgi, zamówienia należy kierować pod adresem „Księga ku Czcii Poległych Lotników”, redakcja i administracja: Warszawa, Marszałkowska 63, konto P. K. O. 18.599. (Nr. I. Pol. 4219/32).

Zjazd członków Stowarzyszenia Nauczycieli muzyki i śpiewu.

Na zjeździe Stowarzyszenia Nauczycieli śpiewu i muzyki szkół państwowych i prywatnych w Katowicach w 1929 roku uchwalono, iż następny zjazd Stowarzyszenia odbędzie się w Wilnie na wiosnę 1933 r. W związku z tem proszeni są Nauczyciele muzyki i śpiewu z całego terenu Państwa Polskiego o zgłaszanie do Komitetu Organizacyjnego Zjazdu w Wilnie swych referatów, pokazowych lekcji śpiewu i gry na instrumentach oraz występów chórów i orkiestr szkolnych i pozaszkolnych.

O terminie zjazdu nastąpi powiadomienie co najmniej na miesiąc przed zjazdem.

Adres Komitetu Organizacyjnego Zjazdu: Wilno, Mickiewicza 19 m. 28, p. Bronisława Gawrońska.

Najbliższa próba chóru nauczycielskiego.

Zarząd Okręgowego Chóru Nauczycielskiego powiadamia swych członków, iż najbliższe próby chóru odbędą się w dniach 22 stycznia i 5-go lutego, o godz. 12 ej w lokalu Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego im. T. Zana (w Wilnie, Ostrobramska 29).

O nuty opracowywanych pieśni należy się zwracać do Instruktorce śpiewu i muzyki p. Br. Gawrońskiej (Wilno, Kuratorjum Okręgu Szkolnego, Wolana 10).

17.

Co należałoby zrobić dla podniesienia umuzykalnienia w szkole i jej otoczeniu.

Z grupy objętych programem szkoły powszechnej tak zw. przedmiotów artystycznych jedynie może śpiew nie zdołał dotąd wejść na drogę, odpowiadającą jego doniosłej roli wychowawczej i ogólnokształcącej. A przecież wiadomo, że śpiew i muzyka to najstarsza i najpopularniejsza, bo najbardziej szerokim masom dostępna sztuka piękna. Zajmuje ona naczelne miejsce we wszelkich przejawach ludzkiego życia nie tylko dziś, w epoce wysokiego rozwoju kultury muzycznej i trzeźwych, troską o dobro społeczeństw przepojonych zasad wychowawczych, lecz zdobyła szerokie zastosowanie już w zaraniu dziejów kultury ludzkości. Śpiew i muzyka od niepamiętnych czasów jednały człowieka z Bogiem, zagrywały do walki o byt, były wyrazicielami ludzkich radości i smutków. Śpiewem i muzyką witano radośnie przybywającego na świat członka rodziny, łzawemi ich tonami żegnano odchodzących w zaświaty. Na śpiewie i muzyce bardziej, niż na narzędziu obronnem, opierało się życie pradawnych słowian, którzy, według wzmianki Prokopiusa i Jordanesa, pisarzy greckich z VI wieku po Chrystusie, namiętnie lubili śpiewać i grać na gęślach. Wreszcie w średniowieczu naszych dziejów ojczystych śpiew, zwłaszcza chóralny, i muzyka na organach lub klawikordzie zajmowały jedno z pierwszych miejsc w nauczaniu młodzieży.

Jeżeli więc poprzez tysiąclecia dziejów ludzkości i przez ciąg naszego narodowego bytu przewija się owa nierozzerwalna z życiem nić, dźwięczna i pełna uroku, to nam, którym siłą konieczności nie wolno było przez stulecie bezpaństwowego bytu kultywować jawnie pieśni rodzimej w życiu i szkole, nie godzi się dziś zaniedbywać i niedoceniać jej w ogólnym systemie wychowania szkolnego. Pieśń bowiem nasza, przez ciemniców prześladowana, a jednak nieśmiertelna, jak jej Ojczy-

zna, była zawsze i jest po dziś dzień wielkim impulsem uczuć patriotycznych, najlepszą popularyzatorką imienia Polski, najniezawodniejszym łącznikiem nie tylko między dawnymi i nowymi czasami, ale i najpewniejszym, bo wszystkim dostępnym, bo najlepiej przemawiającym do uczuć i niesłychanie pociągającym łącznikiem między narodami. Należy się jej zatem „i z wieku i z urzędu” odpowiednio miejsce w planach zajęć szkolnych oraz prawo władania życiem dzisiejszego pokolenia, życiem, dla którego stanowi przecie nie tylko wysoki czynnik uszlachetniający i uzdrawiający duchowo, lecz i na którego fizyczną strukturę nie pozostaje bez wpływu.

Gdyby nauczyciele nasi i ci z pokolenia bojowników o wolność, co pieśń rodzimą głęboko w sercach chowali, i ci nowi, szczęśliwsi, bo ucisku wroga nie znający, wywiedli przed oczy własne wszystkie walory pieśni, to wzmógłby się ich zapal i powstałaby taka moc woli i chęci, że rozśpiewałaby się szkoła i rozśpiewałby się lud. Profesor Stanisław Pigoń w pracy swej p. t. „Do podstaw wychowania narodowego” pisze: „Budzące się w młodych duszach siły wzrostu, rozpędy tęsknot i sprzężenia woli wyladować się winny i muszą w ponośnym okrzyku pieśni nieskrępowanej, radosnej, jak pieśń skowronka nad wiosennie pachnącą skibą, stworzyć muszą nierzadko burzącym się treścią duszy własny wyraz”.

Aby nauka śpiewu mogła odegrać w życiu młodego pokolenia ważną rolę wychowawczą, społeczną i kulturalną, do jakiej jest powołana, i aby, podobnie jak muzyka, według słów Karola Szymanowskiego, mogła stać się „potężną bronią w walce z ciemnotą i barbarzyństwem mas”^{*)}, musi się oprzeć na nauczyciela, znającym dokładnie ten przedmiot i posiadającym umiejętność systematycznego nauczania go w szkole.

Jeden z nauczycieli, uczestnik zjazdu nauczycieli muzyki i śpiewu w Katowicach w roku 1931, w sprawozdaniu swem z udziału w wymienionym zjeździe tak pisze:

„Każda szkoła (na Śląsku) ma chór szkolny, postawiony na stosunkowo wysokim poziomie. Nawet chóry szkół wiejskich wykazywały zaskakująco sprawnie wyćwiczone pieśni. Dzieci okazywały wielkie zamiłowanie do śpiewu. Nauczycielstwo śląskie samo jest w wysokim stopniu umuzykalnione. Posiada wiadomości z metodyki, dykcji i emisji głosu, przez co nauką śpiewu sprawnie kieruje i osiąga zadziwiające re-

^{*)} Z artykułu Karola Szymanowskiego p. t. „Wychowawcza rola kultury muzycznej w społeczeństwie”, zamieszczonego w czasopiśmie „Pamiętnik Warszawski” — zeszyt 8 z roku 1930. Recenzja tego artykułu, ze wszechmiar zasługującego na uwagę, ukazała się w styczniowym numerze miesięcznika „Muzyka w szkole” z roku 1931 r.

zultaty..." A dalej, porównując śląskie stosunki z naszymi: „Częstokroć nauczyciel (poza Śląskiem) nie zdaje sobie sprawy z celu nauki śpiewu i nie odróżnia umuzykalnienia od śpiewu, jako takiego. Istnieją błędne pojęcia o chórach szkolnych, które, o ile są tworzone, służą jedynie do urządzania imprez, częstokroć nawet nie szkolnych, a zupełnie zapomina się o ich znaczeniu pedagogiczno-dydaktycznym. Wobec tego należy do podniesienia nauki śpiewu dochodzić drogą pośrednią przez podniesienie go wśród nauczycielstwa“.

W celach muzycznego doształcania nauczycieli organizowane są coraz częściej liczne kursy, jak Roczny Wyższy Kurs Nauczycielski, kursy wakacyjne, kursy o charakterze ognisk (Krzemieniec), zawody chórów, zjazdy krajowe, jak i międzynarodowe, np. w roku 1931 urządzono ogólnopolski zjazd nauczycieli muzyki i śpiewu w Katowicach*), kurs informacyjny muzyczno-pedagogiczny dla cudzoziemców w Berlinie, anglo amerykańską konferencję muzyczno-pedagogiczną w Lozannie, na którą zaproszeni byli nauczyciele różnych narodowości, wreszcie zaprzężono w służbę muzyki i śpiewu radio, którego programy pod tym względem są bardzo bogate, a ostatnio – płyty gramofonowe, które są już nagrywane także i w Polsce i które stanowią doskonałą propagandę mowy i pieśni polskiej zagranicą.

A poza wymienionymi drogami, uprzystępniającymi doształcanie się w śpiewie, istnieje jeszcze możliwość doształcania się na terenie swego powiatu podczas całego roku przez urządzenie zjazdów w pewnych określonych odstępach czasu i pod kierunkiem odpowiednio w muzyce i śpiewie wykwalifikowanego nauczyciela, przerabianie materiału naukowego, poznawanie metod nauczania oraz opracowywanie repertuaru pieśni.

Jest więc sposobność do doształcania się w tej najpowszechniejszej i najważniejszej w znaczeniu wychowawczem sztuce pięknej. Trzeba tylko chcieć i trzeba umieć wzbudzić w sobie i w otoczeniu zainteresowanie i zapał do tego rodzaju pracy, której rezultaty zdolne są wynagrodzić czasem najwyższy trud.

Do zadań na najbliższą przyszłość możnaby zaliczyć między innymi:

1. Powołanie z pośród najwybitniejszych nauczycieli szkół średnich, seminarjów nauczycielskich i szkół powszechnych Komisj śpiewaczych, względnie filij Okręgowego Chóru Nauczycielskiego (vide Dziennik Urzędowy Kuratorjum O. S. Wileńskiego Nr. 11, poz. 139, r. 1932), które miałyby na celu kultywowanie pieśni rodzimych w społeczeństwie, wydobywanie

*) Na wiosnę roku bieżącego projektowany jest ogólnopolski zjazd nauczycieli śpiewu i muzyki w Wilnie, w którym jest pożądanym czynnym udział jak największej liczby nauczycieli z Okręgu.

z zapomnienia melodyj o dużej nieraz wartości artystycznej, pieśni, z których niejedna, jak pisze prof. S. Pigoń „ma za sobą nie byle jakie dostojęstwo wieku”, wprowadzanie tych pieśni w życie młodego pokolenia, by broniły je przed deprawującymi dusze piosenkami ulic i kabaretów, wreszcie troskliwa opieka nad śpiewem w szkole i poza szkołą. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w okólniku ze stycznia 1926 roku w sprawie umuzykalnienia i nauki śpiewu szkolnego poleca kłaść nacisk przy wyborze repertuaru pieśni „na twórczość polską i polską pieśń ludową, której wartość artystyczna i literacka nie podlega kwestjonowaniu”, poleca „przyswoić młodzieży pewien zasób utworów łatwych, o różnych nastrojach, przeważnie jednak rzeźkich i wesołych, by wykonanie ich budziło w szkole energję i radość życia”. W niektórych powiatach Okręgu ze względów wychowawczych, państwowych i narodowościowych wypadnie uwzględnić równolegle z polskimi pieśni białoruskie i litewskie.

2. Organizowanie, jak wspomniano wyżej, perjodycznych zjazdów nauczycieli na terenie powiatu w celu pogłębienia i rozszerzenia wiadomości muzycznych, poznawania metod nauczania śpiewu, wspólnego układania repertuaru pieśni dla różnych stopni organizacyjnych szkół, jak również dla pracy pozaszkolnej i t. p.

3. Podniesienie frekwencji na kursach zarówno krajowych jak i zagranicznych oraz na zjazdach ogólnopolskich, w których udział nauczycieli śpiewu był dotychczas naogół nieznaczny.

4. Kontynuowanie zawodów śpiewaczych, święta pieśni, poranków muzycznych dla dzieci starszych klas szkół wyżej zorganizowanych i t. p.

5. Troska o to, by minimalna z konieczności ilość czasu, przeznaczanego programem szkoły powszechnej na nauczanie śpiewu, była wykonywana jak najproduktywniej nie tylko w czasie, na śpiew przeznaczonym, lecz z uwagi na koncentrację w nauczaniu i na innych przedmiotach, programem objętych. Nie wolno bowiem zapominać, że szkoła powszechna dla większości uczęszczających do niej dzieci jest jedyną instytucją, dzięki której dziecko, zależnie od sposobu nauczania go śpiewu, odnajdzie w pieśni najmiłą towarzyszkę i podniecie w znoej pracy życia.

6. Ze względów, przytoczonych w p. 5, zatrudnianie w każdej szkole nauczyciela, uzdolnionego w śpiewie i muzyce.

7. Organizowanie wszędzie gdzie to jest możliwe, chórów, a w miarę możliwości i orkiestr szkolnych.

8. Rozpoczynanie i kończenie lekcji, poza modlitwą, pieśnią religijną, dostosowaną do okresu roku kościelnego, lub pieśnią patriotyczną.

9. Zasilanie bibliotek rejonowych śpiewnikami i książkami z dziedziny muzyki i śpiewu oraz z dziedziny metodyk tych przedmiotów.

10. Prenumerowanie dla szkół wyższego stopnia organizacyjnego i dla rejonów konferencyjnych czasopisma „Muzyka w szkole”.

Poza ujętymi tu w kilku punktach zadaniami, jakie powinienby podjąć nauczyciel, przystępujący do rzetelnej pracy nad śpiewem, istnieją szeregi innych jeszcze czynności i zabiegów, nie mniej ważnych dla podniesienia i rozwoju umuzykalnienia młodzieży, zabiegów, których wybór i rozplanowanie zależy z gołą od indywidualnego ujęcia sprawy przez nauczyciela, od jego warunków osobistych i od warunków, w jakich funkcjonuje szkoła. Wszelka racjonalnie i celowo pomyślana praca w tej dziedzinie, zmierzająca do pogłębiania wiadomości z zakresu śpiewu wśród nauczycielstwa i do podniesienia kultury muzycznej, spełnić może doniosłe posłannictwo społeczne.

H. R.

18.

Nauka śpiewu w nowym programie dla 1-go oddziału szkoły powszechnej.

Ogłoszony nowy program dla 1-go oddziału szkoły powszechnej wprowadza znaczne zmiany w nauce śpiewu i, jakkolwiek główny punkt ciężkości przesuwają na nauczanie piosenek, kładzie jednak duży nacisk na rozwój ogólnego umuzykalniania podczas lekcji śpiewu. Polegać to ma na rozbudzaniu wrażliwości słuchu muzycznego i poczucia rytmu, na pogłębianiu pamięci i spostrzegawczości muzycznej, na uszlachetnianiu brzmienia głosów, poprawianiu wymowy, a przede wszystkim na rozmilowaniu dzieci do śpiewu. Drogę do tych wyników mają otworzyć oraz materiałem do pracy mają służyć nie sztucznie spreparowane ćwiczenia, ale właśnie piosenki.

Nowy program, niewciśnięty w żadne ramy, jak dawny, pozostawia muzykalnemu nauczycielowi, a zdolnemu pedagogowi, wielką swobodę do szukania nowych dróg pracy i bezwzględnie będzie o wiele łatwiejszy do realizowania w nauczaniu łącznym.

Dawny program mówił wyraźnie: w pierwszym oddziale dzieci poznają dwumiar, trójmiar, wartości nut — ćwierćnutę, półnutę, półnutę z kropką, ósemki, pauzy i t. d. I chociaż to wszystko nie miało być zapisywane nutami, lecz najrozmaitszego pomysłu znakami zastępczemi, stosowanie jednak takiego programu wymagało ogromnej systematycz-

ności w pracy, wielkiej ostrożności w pokazywaniu coraz to nowych trudności.

Lekcje śpiewu musiały być wprost precyzyjnie kombinowane, by zawierając tematy nowe podawały jednocześnie powtórzenia i utrwały pojęcia z lekcji poprzednich. Śpiew stawał się nauką ścisłą, jak rachunki. Nie można było mówić na przykład o trójkątzie, jeśli dzieci nie poznały doskonale dwumiaru, lub dać ósemki, jeśli dzieci nie opanowały doskonale ćwierć i półnut—i t. d. Lekcja stawała się więc nieraz, — zamiast przyjemną — suchą, zamiast budzącą zamiłowanie do muzyki, zniechęcającą. Przytem praca taka była najczęściej „dwutorową”, to jest taką, w której ćwiczenia nie miały nic wspólnego z piosenką. Ztąd tak często powstawało w klasie pytanie: „proszę pana, poco śpiewamy te nudne ćwiczenia?—lepiej zaśpiewajmy jakąś piosenkę!”.

Dobry pedagog potrafił wysnuć i z piosenki potrzebny materiał do wyćwiczenia programu, ale takich nauczycieli było bardzo mało, a praca ich prowadziła raczej do tego, czego wymaga niedawny, ale obecny program śpiewu dla 1-go oddziału.

Dawny program był zwłaszcza trudny do realizowania w nauczaniu łącznym. Jeśli ktoś chciał być w porządku z programem śpiewu i w danym czasie na przykład przerabiał z klasą trójkąt, nie zawsze mógł skorzystać z piosenki, która była ładna i w treści wierszyka odpowiednia do opracowywanego zagadnienia, bo nie była w trójkącie, lecz właśnie w czterościanie. Nauczyciel, prowadzący nauczanie łączne, chcąc uzgodnić program śpiewu z piosenką i piosenkę z opracowywanym zagadnieniem, stawał nieraz przed trudnościami wprost do nieprzebycia.

Obecny program takich ram nie stwarza. Dziś będzie chodziło o umiejętny, miły, przyjemny i koniecznie radosny sposób pracy nad ogólnym rozwinięciem, raczej podświadomej wrażliwości muzycznej dziecka. A więc, ćwicząc na przykład poczucie rytmu, nauczyciel nie będzie wymagał od dziecka analizy z matematyczną ścisłością wartości śpiewanych dźwięków, ale zaproponuje dzieciom, by w rytm śpiewanej piosenki uderzały w jakieś instrumenty perkusyjne, chodziły, lub ilustrując pieśń ruchami wykonywały ruchy rytmiczne. Klasa powinna określić charakter piosenki: — „smutna”, „wesoła”, „marszowa”, „poważna”, „religijna” i t. d. Ma zauważyć, iż pewne zdania w piosence powtarzają się dwukrotnie, a tylko ostatni dźwięk w drugim powtórzeniu jest inny. Na przykład w „Jeszcze Polska nie zginęła” pierwsze zdanie powtarza się dwukrotnie z małą różnicą w zakończeniu.

Dzieci mają zwrócić uwagę na budowę pieśni, w której pierwsza część, po środkowej innej, w końcu jeszcze raz się powtarza (naprz. pieśń „A wstyďte się” Hławiczka, „Polski Solfeż” cz. II, Nr. 90).

Na podstawie pieśni nauczyciel będzie pracował nad poprawą wymowy, tak często u dzieci niedokładnej—(dykcja).

Zwróci uwagę na miejsca w piosence, gdzie należy wziąć wdech, by nie trzeba było potem oddychać w połowie wyrazu (ćwicz. oddecho-we). Nauczyciel może ćwiczyć brzmienie głosów dziecięcych, wymagając śpiewania jakiegoś jednego zdania piosenki a) cicho, b) trochę głośniej, c) głośno, d) urywając, e) śpiewnie—płynnie, f) bardzo wolno, g) trochę prędzej, h) ten sam frazes powtórzony kilkakrotnie od coraz to wyższego dźwięku i t. d. (ćwicz. głosowe).

Mając więcej czasu do opracowania samych pieśni, nauczyciel będzie się mógł lepiej zatroszczyć o jej ładne wykończenie. W tym celu dzieci powinny zauważyć, że melodię wznoszącą się w górę, najczęściej śpiewamy coraz mocniej, opadającą—coraz ciszej (naprz. w pieśni „Kiedy ranne wstają zorze” — należy wzmacniać natężenie głosu aż do wyrazu „żywiol”, poczem melodia opada, czyli musi być zciszaną).

Części pieśni powtarzane dwukrotnie powinny być śpiewane z pewnym urozmaiceniem: pierwsza—mocniej, druga ciszej (kolenda „Gdy się Chrystus rodzi”) lub odwrotnie (kolenda „Wśród nocnej ciszy”), ale nigdy dwa razy tak samo.

Treść wierszyka musi też wpłynąć na ekspresję.

Pieśń powinna stać się dziecku bliską, niezbędną w życiu codziennym, w nauce, w zabawach, w grach, w tańcu ze śpiewem i t. d. To też takie pieśni, ale o ładnej melodji i interesującej dziecku treści wierszyka, muszą wejść do repertuaru pieśni dla I oddziału szkoły powszechnej.

Piosenka przedstawia mnóstwo wartości nadająca się do rozbudzenia spostrzegawczości i wrażliwości muzycznej u dziecka, trzeba tylko umieć je z piosenki uchwycić. Jest to trudność, z którą nauczyciel będzie się borykał zawsze, jeśli nie wyrobi w sobie choć w pewnym stopniu umuzykalnienia. Praca na tem polu daje tyle zadowolenia moralnego i estetycznego, że warto poświęcić na nią trochę czasu i trudu.

B. G.

Orkiestry szkolne.

Należycie zorganizowane zespoły instrumentalne mogą, obok nauki śpiewu, przyczynić się w bardzo wydatny sposób do umuzykalnienia młodzieży szkolnej oraz ułatwienia i ożywienia samej nauki śpiewu.

Różnorodność istniejących instrumentów pozwala na tworzenie zespołów, odpowiadających wiekowi, zdolnościom oraz zamożności młodzieży.

Najmniej kosztownym i najłatwiejszym zespołem jest orkiestra perkusyjna, nadająca się do zorganizowania w młodszych oddziałach. Instrumenty mogą być sporządzone przez samą dźwiatwę: pudeleczka od zapalek wypełnione grochem, różne pudełka blaszane, kawałki drzewa, stali i t. p., albo kupione: jak bębny, tamburyny, trianguły, kastaniety, tam-tam, dzwonki, ksylofony, dziecięce cymbałki i t. p., które nabyć można w każdym większym składzie instrumentów muzycznych w większych miastach. Stworzony w ten sposób zespół towarzyszy nauczycielowi, grającemu na fortepianie (lub nawet na skrzypcach) jakiś nietrudny a rytmiczny utwór muzyczny. Bardzo miło, przedstawia się zespół młodszej dźwiatwy grającej na harmonijkach ustnych z towarzyszeniem fortepjanu lub gitar — orkiestra taka jest tak niedroga, że nawet najbiedniejsza szkoła może się na nią zdobyć. Zainteresowani mogą zwracać się w sprawie orkiestr harmonijkowych do A. Maciejowskiego, Wilno, Antokol, Szkoła Powszechna Nr. 29.

O ile orkiestra harmonijkowa nadaje się więcej dla szkół męskich, to szkoły żeńskie mogą zorganizować orkiestry fujarkowe używając do tego zwykłych fujarek ludowych, ale zestrojonych ze sobą.

Wszystkie wymienione tu orkiestry są dość licznie rozpowszechnione zagranicą, co świadczy o ich nieprzeciętnem znaczeniu w rozwoju kultury muzycznej.

Nietrudną i też niezbyt drogą jest orkiestra mandolinowa. Szereg istniejących wydawnictw o nauce gry na mandolinie oraz duży wybór utworów, ułożonych na taką orkiestrę, ogromnie ułatwia pracę. Pomocą i poradą w zakładaniu i prowadzeniu szkolnych orkiestr i kursów mandolinowych, w układaniu repertuaru i t. d. może służyć w każdej okoliczności Związek Tow. Mandolinistów Wojew. Śl. Katowice, Poniatowskiego 16, F. Sachse.

Pierwsze miejsce jednakże należy oddać orkiestrze smyczkowej, która jest najtrudniejszą do opanowania, ale posiada najwięcej walorów estetycznych i szlachetność w brzmieniu. Cechy te w zupełności powinny wynagrodzić wysiłek, jaki się włoży w opanowanie instrumentu.

Wyżej wspomniane zespoły, zorganizowane na terenie szkół, nie tylko podnoszą kulturę muzyczną młodzieży, lecz wpływają także na jej wartości wychowawcze i społeczne wobec czego powinny się znaleźć na pierwszym miejscu wśród różnych kół naukowo-wychowawczych.

A. M.

20.

SPRAWOZDANIE
ze „świąt pieśni” odbytych na terenie Okręgu Szkolnego
Wileńskiego w 1931/32 roku szkolnym.

Powiat	Miejscowość	Rodzaj chóru, orkiestry	Nazwisko i imię dyrygenta	Ilość śpiewaków w chórze	Iuglosowy chór	Uwagi ogólne o przebiegu „świąta pieśni”
W i l e j s k i	Budslaw	chór ludowy	Jurewiczówna W.	20	3 gł.	W powiecie wilejskim odbyły się tylko gminne „świąta pieśni”. — Powiatowego „świąta pieśni” nie było z powodu braku funduszów na przewiezienie chórów. — Ogółem w gminnych „świątach pieśni” wzięło udział 27 chórów ludowych i 1 chór szkolny. — Ogólna ilość śpiewających w chórach wynosiła 522 osoby.
	Dziemidki	„	Gudaczewski A.	27	2 „	
	Rajówka	„	Sinicki P.	26	4 „	
	Opieńki	„	Wasilewski W.	24	2 „	
	Mikulino	„	Kuczyński J.	40	2 „	
	Dolhinów	„	Łubniewski J.	21	2 „	
	Ilja	„	Sęczkowski B.	28	2 „	
	Małowicze	„	Użyczynówna M.	22	1 „	
	Pohrebliszczce	„	Urbańska Z.	26	1 „	
	Orpa	„	Załuczowska S.	20	1 „	
	Leonowicze	„	Małachowska S.	24	2 „	
	Kościeniewicze	„	Krasicka A.	23	2 „	
	Odkup	„	Chadzajówna H.	23	4 „	
	Wytreski	„	Bremerski J.	20	2 „	
	Niewiery	chór szkolny	Patalas L.	26	2 „	
	Niewiery	chór ludowy	Patalas L.	28	4 „	
	Krzywicze	„	Ejmont W.	45	4 „	
	Kurzenlec	„	Myczko M.	29	2 „	
	Rzeczki	„	Wieremiej T.	21	2 „	
	Woronicze	„	Mędrkówna M.	23	4 „	
Wiazyń	„	Śtarcówna M.	20	2 „		
Szczuki	„	Strzępkówna B.	18	2 „		

Powiat	Miejscowość	Rodzaj chóru, orkiestry	Nazwisko i imię dyrygenta	Ilość śpiewaków w chórze	Ilość głosowy chór	Ogólne uwagi o przebiegu „święta pieśni”
Wilejski	Redźkowicze	chór ludowy	Urbankówna M.	20	1 gł.	
	Wojstom	„	Łosiowa S.	23	2 „	
	Mordasy	„	Kubrynowiczówna B.	23	4 „	
	Kuźmieszki	„	Pawłówna E.	20	1 „	
	Żodziszki	„	Tryzno T.	20	4 „	
	Daniuszewo	„	Blocki S.	19	2 „	
Lidzki	Bielica	Orkiestra Ochotn. Str. Poż.	—	14	—	W powiecie lidzkim w bież. roku szkolnym odbyły się tylko gminne „święta pieśni”. Były one dołączone do organizacji „świąt wiosny”, odbytych na całym terenie pow. lidzkiego. Prócz popisu chorów i orkiestr odbyły się pokazy miejscowych straży pożarnych, zawody sportowe, pokazy walk gazowych, tańce ludowe, obrazy sceniczne i t. d. Ogółem w powiecie lidzkim wzięło udział 5 orkiestr społecznych, 1 orkiestra szkolna, 29 chorów szkolnych, 19 chorów pozaszkolnych, 1 chór dorosłych. Frekwencja miejscowego społeczeństwa na „świętach wiosny”—wszędzie było bardzo duża, ogólnie organizacja ta wzbudziła wielkie zainteresowanie i przychylnie przyjęcie. Samorządy gminne dopomagały w organizacji udzielając wszelkiej pomocy.
	Żyrmuny	Chór K. M. W.	Seyenhuberówna	24	4 gł.	
	Niemen	Ork. Ochotn. Str. Poż.	—	20	—	
	Niemen	Chór „Lutnia”	Gawiński R.	35	4 gł.	
	Iwje	Chór K. M. W.	Skotnicki	25	„	
	Ciwnowicze	„	Penkal	18	2 gł.	
	Piotrowicze	„	Kiewrowa	19	1 i 2 gł.	
	Iwje	Orkiestra K. M. W.	Leroch	18	—	
	Poleckiński	Chór Str. Ogn.	Nawrocki	30	4 gł.	
	Łazaryszki	Chór K. M. W.	Kędzierówna	15	1 „	
	Werenów	Chór Zw. Strzel.	Łahoda	18	1 „	
	Sobotniki	Chór Świetlic.	Szczebiot	16	3 „	
	Sobotniki	Chór Z. M. W.	Szczebiot	15	2 „	
	Kolyszki	Chór K. M. W.	Majcher	18	3 „	
	Bryndziniata	„	Łaniówna	20	2 „	
	Krupa	„	Serafin L.	21	2 „	
	Jewsiewicze	„	Puto Jan	19	3 „	
	Bieniakonie	„	Turkowa	22	1 „	
	Zabłoc	„	Ignaszewski	18	1 „	
	Ossowo	„	Chyla	22	2 „	

Powiat	Miejscowość	Rodzaj chóru, orkiestry	Nazwisko i imię dyrygenta	Ilość śpiewaków w chórze	Ilość głosowy chór	Ogólne uwagi o przebiegu „święta pieśni“
L i d z k i	Werenów	Chór żydowski	—	—	—	
	Iwje	„	—	—	—	
	Żyrmuny	Chór szkolny	—	—	—	
	Dokudowo	„	—	—	—	
	Iwje	4 chóry szkolne	—	—	—	
	Werenów	8 chórów szkolnych	—	—	—	
	Sobotniki	Chór szkolny	—	—	—	
	Bielohruda	9 chórów szkolnych	—	—	—	
	Ejszyszki	8 chórów szkolnych	—	—	—	
	Lipniszki	3 chóry szkolne	—	—	—	
	Raduń	1 chór szkolny	—	—	—	
	Bieniakonie	1 chór szkolny	—	—	—	
Wawiórka	4 chóry szkolne	—	—	—		
N o w o g r ó d z k i	Dworzec	Chór szkolny	Bohatkiewicz J.	40	3 gl.	W powiecie nowogrodzkim „święta pieśni“ szkolne odbyły się razem z świętym pieśni dla dorosłych. Ogółem wzięło udział: a) 5 chórów szkolnych (uczestników było 233), b) 3 chóry pozaszk. (83 ucz.), c) 1 chór męski (20 ucz.), d) 1 orkiestra harmonijkowa. W pow. nowogrodzkim odbyło się tylko jedno powiatowe „święta pieśni“, gminne zaś 1 rejonowe w bież. roku nie odbyły się.
	Korelicze	„	Jurewicz L.	45	3 „	
	Lubocz	„	Szkuclarek K.	50	3 „	
	Nowogródek	„	Fraćkiewiczówna H.	53	3 „	
	Nowogródek	Orkiestra harmonijkowa	Fraćkiewiczówna H.	—	—	
	Zdzięcioł	Chór szkolny	Sidziński B.	45	3 „	
	Dworzec	Chór pozaszkolny	Bohatkiewicz J.	30	2 „	
	Korelicze	Chór dorosłych	Jurewicz L.	30	4 „	
	Korelicze	„	Jurewicz L.	—	—	
Sawicze	„	Oszczypko B.	23	4 „		

Powiat	Miejscowość	Rodzaj chóru, orkiestry,	Nazwisko i imię dyrygenta	Ilość osób w chórze	Ilu głosowy chór	Uwagi ogólne o przebiegu „święta pieśni”
Szczyrzyński	Szczuczyn	Chór szkoły ćwiczeń	Bojanowski A.	24	3 gł.	26.VI.32 odbyło się w Szczuczynie powiatowe „święta pieśni”, na którym wzięło udział 14 zespołów. W tem: 7 chórów szkolnych, 4 chóry Młodzieży Wjejskiej 3 orkiestry. Razem 288 osób. „Święta pieśni” odbyło się na wolnym powietrzu. Część uczestników 278 osób otrzymało jednorazowe wyżywienie (obiad). Dochód ze „świąt pieśni” wynosił—397.60 zł. Wydatki—354.50zł. Czysty dochód—43 10zł.
	Różanka	Chór szkolny	Wilkin W.	15	2 „	
	Szczuczyn	„	Bojanowski A.	35	3 „	
	Żołudek	„	Bojczuk J.	18	2 „	
	Wasiliszki	„	Szpyrka J.	18	2 „	
	Iszczolna	Chór szkoły zawodowej	Rejmak C.	25	3 „	
	Kobrowce	Orkiestra K. Mł. W.	Kapłański L.	15	—	
	Ostryń	Chór K. Mł. W.	Fryc K.	23	2 „	
	Nowy Dwór	„	Pajor M.	24	4 „	
	Szczuczyn	Orkiestra szkolna	Bojanowski A.	18	—	
	Iszczolna	Chór szkolny	Rejmak C.	22	2 „	
	Szczuczyn	Chór Sem. Naucz. Zw. Mł. W.	Stankiewicz	40	4 „	
	Ostryń	Orkiestra mandolin.	Kapłański L.	14	—	
Dziśnieński	Cielesze	Chór szkolny	Niedzielska H.	19	2 gł.	W dniu 19.VI. odbyło się w Głębokim powiatowe „święta pieśni”—w którym wzięło udział 7 chórów. Ogólna ilość śpiewaków—211 osób. W chórze zespolonym wzięło udział 150 osób.
	Szarkow-szczyzna	„	Łatyszonek	—	3 „	
	Szkunciki	„	Trochlecki F.	35	2 „	
	Głębokie	„	Arent W.	80	3 i 4 „	
	Cielesze	Chór Koła Mł. W.	Niedzielska J.	19	3 „	
	Porzecze Cerkiewne	Chór ludowy	Kowalska F.	19	3 „	
	Krypule	Chór lud. Zw. Mł. W.	Woron T.	29	3 „	
	Dokszyce	„	Wojciulewicz I.	20	3 „	

Powiat	Miejscowość	Rodzaj chóru, orkiestry	Nazwisko i imię dyrygenta	Ilość osób w chorze	Ilglosowy chór	Uwagi ogólne o przebiegu „święta pieśni”
Mołodecki	Lebiedzewo	Chór uniwersytetu ludowego	Korsak J.	32	miesz. 4 gł.	W pow. mołodeckim odbyło się „święta pieśni” tylko w Lebiedziewie. W innych gminach, początkowo projektowane, — nie doszły do skutku z powodu braku funduszy.
	Lebiedzewo	Chór szkolny	—	—	4 „	
	Malinowszczyzna	„	—	—	—	
Wołóżyński	Sawicze	Chór szkolny	Atanaskowiczówna L.	23	1 gł.	Pod względem organizacji „świąt pieśni” — powiat został podzielony na trzy rejony 1 — wołóżyński, 2 — juraciski i 3 ci — wołmiański. Prócz tego odbyły się jeszcze gminne „św. pieśni” gminy wiszniewskiej i wołóżyńskiej. W powiatowym „św. pieśni” wzięło udział 280-ciu śpiewaków.
	Dobowicze	„	Czajanka W.	15	1 „	
	Juraciszki	„	Grazdowa E.	17	1 „	
	Popielniki	„	Czajkowska E.	18	1 „	
	Tokarzyszki	„	Michniewiczówna F.	13	1 „	
	Bakszty	„	Sawicz-Zabłocka Z.	30	2 „	
	Ciszkow-szczyzna	„	Buczekówna J.	24	1 „	
	Wolma	„	Galochowa H.	27	1 „	
	Dowbienie	„	Matusiakówna H.	28	1 „	
	Wołożyn	„	Treczyńska W.	53	3 „	
	Dubina	„	Plaźewski Z.	18	3 „	
	Adampol	„	Kawecki A.	32	3 „	
	Pierszaje	„	Pawlukówna M.	38	3 „	
	Wiszniew	„	Cieślanka J.	28	2 „	
Czabaje	Ch. ludowy	Sobolewski A.	26	2 „		
Oszmiański	Krewo	Ch. ludowy	Olechnowiczówna I.	28	3 „	
	Glinne	„	Sznitewski J.	22	3 „	
	Milejkowo	„	Bocheńska W.	20	2 „	
	Bałabany	„	Syrewiczówna A.	24	1 „	

Powiat	Miejscowość	Rodzaj chóru, orkiestry	Nazwisko i Imię dyrygenta	Ilość osób w chórze	Iugtosowy chór	Uwagi ogólne o przebiegu „święta pieśni”
O s z m i a ń s k i	Krewo	Chór szk.	Olechnowiczówna J.	35	2 gł.	W powiecie oszmiańskim odbyły się „święta pieśni” w 5-ciu gminach: w krewskiej, grauzyńskiej, holzańskiej, dziewięńskiej i solskiej, w których wzięło udział 25 chórów szkolnych, 9 chórów ludowych, 1 orkiestra dęta i 2 smyczkowe. Zainteresowanie akcją śpiewaczą było bardzo duże. Na zakończenie odbyło się przedstawienie amatorskie i tance ludowe.
	Bałabany	"	Syrewiczówna A.	19	1 „	
	Grauzyński	Chór lud.	Pietraszewska A.	18	2 „	
	Romaszkowszczyzna	Chór szk.	Szemisówna F.	20	1 „	
	Grauzyński	"	Kołpacz M.	40	2 „	
	Krejwańce	"	Kniaziówna O.	25	1 „	
	Gabrjałow-szczyzna	"	Pelienisowa J.	20	1 „	
	Buniany	"	Urbanowicz H.	40	2 „	
	Bercie	"	Pietraszewska A.	23	1 „	
	Kozarezy	"	Czerniewski J.	15	1 „	
	Giedejki	"	Gwozdowiczówna A.	20	1 „	
	Dorże	"	Bisukajciowa E.	20	1 „	
	Wielbutowo	Chór lud.	Kuncewicz A.	20	1 „	
	Kamionka	"	Zacharzewski A.	16	2 „	
	Nowosiady	"	Krupski W.	12	2 „	
	Siemierniki	Chór szk.	Wojakiewiczówna H.	36	2 „	
	Michałow-szczyzna	"	Metelska Z.	20	1 „	
	Nowosiady	"	Krewski W.	18	2 „	
	Holszany	"	Pławska M.	42	2 „	
	Włazykańce	"	Birkowski S.	26	2 „	
Rudnia	"	Konopielko J.	18	2 „		
Konwaliszki	"	Kostecka M.	36	1 „		
Pogowjany	"	Mazurówna Z.	17	1 „		
Krakuny	"	Rynczewska M.	32	2 „		
Dziewieniszki	"	Frenikówna H.	40	2 „		

Powiat	Miejscowość	Rodzaj chóru, orkiestry	Nazwisko i imię dyrygenta	Ilość osób w chórze	Ilość głosowy chór	Uwagi ogólne o przebiegu „święta pieśni”
Oszmiański	Soły	Ch. szkolny	Jakimiak J.	32	2 gł.	
	Bieluny	Ch. ludowy	Drozdowski S.	12	3 „	
	Żuprany	Ch. szkolny	Czarnecki A.	20	2 „	
	Dokurniszki	„	Możejko H.	18	2 „	
	Marymonty	„	Czaplińska H.	18	1 „	
B r a s l a w s k i	Druja	Chór szkolny	Dziadowiczówna W.	47	3 gł.	W pow brastawskim odbyły się „święta pieśni” w 5 ciał punktach: w Druji, Widzach, Opsie, Jodach i Przebrodzu. Łącznie ze „świętem pieśni” były organizowane inscenizacje pieśni, tańce ludowe, przedstawienia amatorskie, występy orkiestr miejscowych, gry, zabawy ludowe i t. p. Imprezy ściągnęły około 8.000 miejscowej ludności, która samorzutnie wszędzie dziękowała organizatorom. Popisy działwy szkolnej uczyniły doskonałą propagandę szkole powszechnej.
	Szalciny	„	Pańko J.	20	2 „	
	Widze	Chór K. Mł. W.	Zacharewicz J.	24	4 „	
	Balundziszki	„	Rzucidłówna A.	25	2 „	
	Buczany	Chór świetlicy lud.	Kisły J.	16	2 „	
	Widze	5 chórów szkolnych	(występ zbiorowy 5-ciu chórów)	106	—	
	Opsa	Chór szkolny	—	38	3 „	
	Dryświaty	„	—	24	2 „	
	Jody	3 chóry szkolne	(występ zbiorowy 3-ch chórów)	108	—	
	Przebrodzie	Chór ludowy	Gogoluszko A.	26	4 „	
Przebrodzie	3 chóry szkolne	(występ zbiorowy 3-ch chórów)	140	—		
Ś w i ę c i a ń s k i	Strunojcie	Chór K. Mł. W.	Duchowicz	20	—	
	Stuki	„	Ostaszewicz	22	—	
	Giłuty	„	Ostaszewicz	15	—	
	Cejkinie	„	Zankiewicz	12	—	
	Kubelniki	„	Grossówna	11	—	
	Gajlusze	„	Morgas	12	—	
	Mielegiany	„	Lipiński	15	—	
	Mielegiany	„	Lipiński	12	—	

Powiat	Miejscowość	Rodzaj chóru orkiestry	Nazwisko i imię dyrygenta	Ilość osób w chórze	Ilu głosowy chór	Uwagi ogólne o przebiegu „święta pieśni”
S w i ę c i a ń s k	Gajlusze	Orkiestra K. Mł. W.	Morgas	14	—	Celem wykształcenia dyrygentów chórów ludowych, został zorganizowany w Święcianach w październiku kurs dla nauczycieli szkół powszechnych, pod kierunkiem instruktorki śpiewu — Br. Gawrońskiej. Na kurs przybyło 40 nauczycieli. W wyniku kursu powstało na terenie pow. święciańskiego 30 chórów młodzieży pozaszkolnej. W pow. święciańskim był zorganizowany 4 rejonowe św. pieśni, w których braty udział okoliczne chóry. Rejonowe św. p. były zorganizowane w następujących miejscowościach: 1 — w Mielegianach 22/V, 2 — w Daugieliszkach 26/V, 3 — w Kołtynianach 29/V, 4 — w Twerczu 5/III. Naogół zainteresowanie ludności „świętami pieśni” było duże — wyrażone ogromnie licznym przybyciem na występy chórów i orkiestr. Ogółem wzięły udział 2 chóry szkolne i 22 chóry pozaszkolne, prócz tego 8 orkiestr pozaszkolnych.
	Ostrowiszki	Orkiestra świetlicowa	Kławcan	8	—	
	Żydele	Chór świetlicowy	Gierżyński	20	—	
	Budniki	„	Barańczuk	12	—	
	Izabelino	Chór K. Mł. W.	Rukowicz	20	—	
	Mielegiany	„	Lipiński	16	—	
	Dukszty	Chór Zw. Strzel.	Wyspięciowa	30	—	
	Ignalino	Chór K. O. P.	Galatelis	40	—	
	Dukszty	Orkiestra Zw. Strz.	Członek Związku Strzeleckiego	—	—	
	Daugieliszki	Ork. smycz. K. Mł. W.	Czerniawski	—	—	
	Ignalino	Orkiestra Zw. Strzel.	Galatelis	—	—	
	Kołtyniany	Chór K. Mł. W.	Milewski	30	—	
	Łusznia	„	Gazdewa	20	—	
	Wejkuny	„	Niewiadomski	12	—	
	Żydele	Chór świetlicowy	Gielżyński	20	—	
	N. Święciany	Chór „Ogn. Kol.”	Chojecki	40	—	
	Poszumień	Orkiestra K. Mł. W.	Karužas	12	—	
	N. Święciany	Orkiestra „Ogn. Kol.”	Januszewski	11	—	
	Kołtyniany	Ork. dęta K. Mł. W.	Milewski	—	—	
	Giłuty	Chór K. Mł. W.	Ostaszewicz	150	—	
	Wasiewiczze	Chór świetlicowy	Kisły	16	—	
	Mielegiany	Chór K. Mł. W.	Lipiński	16	—	
	Twerecz	Chór świetlicowy	Błażewicz	20	—	
	Andrzejówka	Chór szkolny	Błażewicz	25	—	
	Ostrowiszki	„	Kławcan	20	—	
	Ostrowiszki	Ork. strun.	Kławcan	6	—	
Mielegiany	Orkiestra K. Mł. W.	Lipiński	13	—		
Twerecz	Ork K. i B.W.	Błażewicz	8	—		

Powiat	Miejscowość	Rodzaj chóru, orkiestry	Nazwisko i imię dyrygenta	Ilość osób w chorze	Ilościowy chór	Uwagi ogólne o przebiegu „święta pieśni”
Baranowicki	Cyganie	Chór szkolny	Olszewski R.	25	2 gł.	W pow. baranowickim odbyło się tylko jedno „święta pieśni” w gminie św. p. w Niedźwiedzicach. Organizację przeprowadziła „Sektja Kult.-Oświat przy szkole powsz. w Niedźwiedzicach, św. p. od było się w dniu 29 VI.32 r. święto p. połączone było ze św. sportu — nosiło też nazwę „Św. Pieśni i Sportu”. Ludność przysłuchującej było ok. 300 os.
	Hajnin	„	Piotrowicz K.	20	2 „	
	Niedźwiedzice	„	Heyda B.	22	3 „	
	Niedźwiedzice	Chór „kościelny”	Cieśliński	30	4 „	
Nieswieski	Zapole	Chór szk.	—	—	—	W pow. nieswieskim odbyło się tylko jedno „święta pieśni” w gminie hrycewickiej. W innych gminach z powodu braku kredytów na ten cel „św. pieśni” nie odbyły się. W Hrycewicach licznie zgromadzona okoliczna ludność okazała duże zainteresowanie się postępow. działwy w śpiewie. Na pl. św. odbyły się jednocz. gry i zab.
	Jodczyce	„	—	—	—	
	Nahorne	„	—	—	—	
	Hrycewicze	„	—	—	—	
	Mierwiny	„	—	—	—	
	Janowicze	„	—	—	—	
	Woronino	„	—	—	—	
	Cepro	„	—	—	—	
	Hurynowszczyzna	„	—	—	—	
Wileńsko-trocki	Orany	Chór szkolny	Nizio S.	20	1 gł.	Na terenie wil.-trockiego pow. odbyło się „święta pieśni” jedynie w gminie orańskiej, w Oranach dn. 26.VI.32 r. Święta pieśni było połączone z innymi atrakcjami jak: deklamacje, przemówienia oraz wystawienie komedyjki przez młodzież pozaszkolną „Burtinika” (Wróżka) zabawa zakończyła się wspólnym posiłkiem i tańcami.
	Dmitrówka	„	Maścianica J.	15	2 „	
	Rudnia	„	Pozlewicz W.	22	2 „	
	Komarunice	„	Orłowski J.	15	1 „	
	Dolina	„	Romanowski W.	12	2 „	
	Zerwiny	Chór pozaszk.	Wieliczko C.	20	3 „	
	Dmitrówka	„	Maścianica J.	25	3 „	

Miejscowość	Rodzaj chóru lub orkiestry	Nazwisko i imię dyrygenta	Ilość osób w zespole	Iugłosowy chór	Uwagi ogólne o przebiegu „święta pieśni“.
M i a s t o w i n o	Chór Państw. Sem. Naucz. im. T. Zana	Dziwiłł M.	160	4 gł.	Święto pieśni w Wilnie odbyło się w 4-ch terminach:—w dniu 20 kwietnia 32 r. odbył się popis orkiestr szkół średnich; 22 IV 32—popis chórów szkół średnich. Najlepsze chóry i orkiestry wystąpiły poraz drugi w dniu 8 maja 32 r. na cel dobroczynny na rzecz kolonii letnich dla ubogiej dziatwy. Popis chórów szkół powsz. odbył się w dniu 11.VI.32. Wszystkie chóry i orkiestry wykonały wspólnie szereg pieśni i utworów. W mieście Wilnie wystąpiło chórów szkolnych 32,—orkiestr 11. Ilość śpiewających w chórach wynosiła 2.438 osób. Grających w orkiestrach—277 osób. Orkiestry szkół powszechnych w święcie pieśni udziału nie brały.
	Chór Państw. Sem. Naucz. im. Kr. Jadwigi	Nebelska A.	80	3 „	
	Chór Gimn. Państw. im. Słowackiego	Bojakowski P.	80	4 „	
	Chór Państw. Gimn. im. Ad. Mickiewicza	Bojakowski P.	40	4 „	
	Chór Państw. Gimn. im. El. Orzeszkowej	Żyłkowa J.	70	3 „	
	Chór Państw. Gimn. im. A. Czartoryskiego	Żyłkowa J.	50	3 „	
	Chór Gimn. im. T. Czackiego	Żebrowski Jan	85	4 „	
	Chór Gimn. SS. Rodziny z Nazaretu	Adamowiczowa M.	100	3 „	
	Chór Państw. Szkoły Technicznej	Bojakowski P.	50	4 „	
	Chór Państw. Szk. Przemysł. Handl. Żeńskiej	Żebrowski J.	100	3 „	
	Chór Liceum S. S. Wizytek	Dąbrowska E.	30	3 „	
	Chór Liceum im. Filomatów	Plejewska-Monkiewiczowa Z.	55	3 „	
	Chór Szkoły SS. Urszulanek z Czarnego Boru	Górecka K.	25	3 „	
	Chór Liceum P. P. Benedyktynek	Pieniążkowa J.	35	3 „	
	Orkiestra dęta Gimn. im. Lelewela i Gimn. im. Kr. Zyg. Augusta	Telmaszewski M.	40	—	
	Orkiestra dęta Semin. Duchown. Prawosławnego	Telmaszewski M.	26	—	
	Orkiestra dęta Gimn. O. O. Jezuitów	Reszke B.	22	—	
	Orkiestra dęta Państw. Szkoły Technicznej	Bojakowski P.	27	—	
	Orkiestra dęta Gimn. im. Słowackiego i im. Mickiewicza	Bojakowski P.	30	—	
	Orkiestra symfoniczna Gimn. im. Lelewela i im. Kr. Zyg. Aug.	Telmaszewski M.	32	—	

Miejscowość	Rodzaj chóru lub orkiestry	Nazwisko i imię dyrygenta	Ilość osób w zespole	Ilość głosowy chór	Uwagi ogólne o przebiegu „święta pieśni”
M i a s t o w i l n o	Orkiestra symfoniczna Gimn. O.O. Jezuitów	Ostrowski W.	25	—	
	Orkiestra mieszana Państw. Szk. Technicznej	Bojakowski P.	26	—	
	Orkiestra mieszana Gimn. im. Ad. Mickiewicza	Bojakowski P.	18	—	
	Orkiestra mieszana Gimn. Państw. im. J. Słowackiego	Bojakowski P.	16	—	
	Orkiestra Semin. Duchownego Prawosławnego	Telmaszewski M.	15	—	
	Chór szkoły powsz. Nr. 22	Adamowiczówna S.	60	3 gł.	
	Chór szkoły Nr. 28	Wielka E.	58	3 „	
	„ „ „ 25	Żebrowski J.	80	3 „	
	„ „ „ 15	Kubicka J.	70	3 „	
	„ „ „ 29	Maciejewski A.	80	4 „	
	„ „ „ 11	Żebrowski J.	65	4 „	
	„ „ „ 21	Żebrowski J.	50	3 „	
	„ „ „ 38	Rubinowiczowa D.	50	3 „	
	„ „ „ 37	Błasikowa H.	65	3 „	
	„ „ „ 1	Kondratowicz J.	50	3 „	
	„ „ „ 20	Moczulska J.	70	3 „	
	„ „ „ 27	Kobylińska L.	70	3 „	
	„ „ „ 19	Błasikowa H.	50	3 „	
	„ „ „ 5	Woszczak J.	47	3 „	
	„ „ „ 18	Mackiewiczówna L.	53	3 „	
„ „ „ 34	Szklar P.	36	3 „		
„ „ „ 17	Lewandowski A.	48	3 „		
„ „ „ 6	Zgirski F.	38	3 „		
„ „ „ 7	Kompowska J.	58	3 „		
Chór Międzyszkolny m. Wilna	Żebrowski J.	380	3 „		

„Święta pieśni” odbyły się wszędzie przy ogromnie licznym udziale i zainteresowaniu miejscowego społeczeństwa. W niektórych miejscowościach uroczystość ta przybrała charakter „świąt wiosny”, w których brały udział wszystkie miejscowe organizacje społeczne, artystyczne i sportowe. A więc prócz popisów chórów i orkiestr, były też organizowane zawody sportowe, zawody strzeleckie, pokazy straży pożarnej i walki gazowej i t. d., a także zabawy ludowe na świeżem powietrzu, połączone z tańcami ludowymi, inscenizacją pieśni, przedstawieniem teatralnym, kinem i t. p. W niektórych powiatach odbyły się „święta pieśni gminne” na terenie kilku gmin w powiecie, w innych „powiatowe”—w siedzibie powiatu.

Ogólne zestawienie z odbytych „świąt pieśni” na terenie Okręgu Szkolnego Wileńskiego w 1930/31 i 1931/32 roku szkolnym.

Powiat	1930/31 rok szkolny						1931/32 rok szkolny					
	Ilość chórów szkolnych	Ilość chórów pozaszkolnych	Ogólna ilość chórów	Ilość śpiewaków w chórach szkol.	Ilość śpiewaków w chórach pozaszkolnych	Ogólna ilość śpiewaków	Ilość chórów szkolnych	Ilość chórów pozaszkolnych	Ogólna ilość chórów	Ilość śpiewaków w chór. szkoln.	Ilość śpiewaków w chórach pozaszkolnych	Ogólna ilość śpiewaków
wileńsk-trocki	—	—	—	—	—	—	5	2	7	84	45	129
wilejski	—	21	21	—	184	184	1	27	28	26	496	522
lidzki	4	7	11	162	147	309	29	24	53	2000	1650	3650
nowogródzki	5	3	8	176	75	251	5	4	9	233	103	336
szczuczynski	5	11	16	159	276	435	7	4	11	211	77	288
dziśnieński	—	—	—	—	—	—	4	4	8	124	87	211
wołożyński	7	3	10	232	63	295	14	1	15	354	26	380
mołodecki	1	7	8	42	150	192	2	1	3	50	32	82
oszmiański	1	6	7	32	159	191	25	9	34	660	172	832
brasławski	8	7	15	294	132	426	15	4	19	483	85	568
święciański	—	8	8	—	285	285	2	22	24	45	581	626
baranowicki	3	3	6	90	94	184	3	1	4	67	30	107
nieświeski	9	2	11	369	62	431	9	—	9	224	—	224
stołpecki	4	3	7	202	90	292	—	—	—	—	—	—
postawski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
slonimski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
miasto Wilno	30	—	30	2258	—	2258	33	—	33	2438	—	2438
Razem	77	81	158	4016	1717	5733	154	103	257	6999	3394	10393

Chórów czterogłosowych w r. 1931/32 było 23, trzygłosowych—54, dwugłosowych—51 i jednogłosowych—29. O 103-ch chórach nie nadesłano danych o tem, na ile głosów były prowadzone.

Na terenie całego Okręgu Szkolnego Wileńskiego wzięło udział w „świątach pieśni” 37 orkiestr szkolnych i pozaszkolnych.

21.

W Y D A W N I C T W A.**Czasopismo „Niepodległość”.**

Czasopismo „Niepodległość” jedno z szeregu wydawnictw Instytutu Badania Najnowszej Historji Polski, którego założycielami są Pan Marszałek Józef Piłsudski, Pan Premier Al. Prystor, Pan Minister J. Jędrzejewicz, Pan Prezes W. Sławek, Pan Marszałek Sejmu K. Świtalski poświęcone jest polskiemu wysiłkom wyzwoleniczym od r. 1863 do r. 1918.

„Niepodległość” drukując rozprawy, materiały i dokumenty odnoszące się do dziejów walk wyzwoleniczych potrzebne tak nauczycielowi jak i młodzieży szkolnej przy badaniach naukowych dziejów Polski sta nowi niezbędną pozycję w bibliotekach szkolnych i nauczycielskich wszystkich typów szkół.

Wobec tego, że Instytut Badania Najnowszej Historji Polski mając na celu udostępnienie całkowitego kompletu tego wydawnictwa dla bibliotek szkolnych i nauczycielskich proponuje nabycie dotychczas wydanych zeszytów „Niepodległości” oraz zeszytów, które wyjdą w r. 1933 w sumie ogólnej 20 za cenę 100 zł. płatnych w 10 ratach po 10 zł., co umożliwia w znacznym stopniu szkołom zaopatrzenie się w te komplety — poleca się PP. Dyrektorom, Przełożonym szkół państwowych i zaleca się PP. Dyrektorom, Przełożonym, Kierownikom, Kierowniczkom szkół prywatnych nabycie kompletu czasopisma „Niepodległość” do bibliotek szkolnych i nauczycielskich.

Zamówienia należy kierować do Redakcji czasopisma „Niepodległość” Instytut Badania Najnowszej Historji Polski. Warszawa, Al. Ujazdowskie 1—3—5. Konto P. K. O. 3306.

Czasopismo „Oświata i Wychowanie”

wydawane nakładem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Rok IV. Listopad 1932 r., zeszyt 9.

Treść: Z Działalności Ministerstwa W. R. i O.P. Helena Grotowska. Kwalifikacja książek i pomocy szkolnych (II). Dr. R. Struczowski. Fundacje pozostające pod nadzorem Ministerstwa W. R. i O. P. (II). *Artykuły Pedagogiczne.* Dr. Józef Mirski. Projekt nauki o nauczycielu czyli pedeutologii.—Z piśmiennictwa. Kronika.

Czasopismo „Zrąb”.

Zrąb — czasopismo kwartalne, poświęcone zagadnieniom wychowania obywatelskiego.

T r e ś ć.

Kazimierz Kosiński: Oblicze polityczne dziejopisarstwa polskiego wieków średnich (do w. XV-go)

Dr. Juljusz Balicki: Rola podręcznika w nauczaniu języka ojczystego. Michał Kreczmar: Ideał obywatela w starożytności klasycznej. W. Radziwonowicz: Ideał wychowania państwowego na tle naszej umysłowości. Stanisław Stachurski: Dwukierunkowość pedagogii socjologicznej. *Omówienia książek*. Książki teoretyczne. Książki praktyczne z dziedziny wychowania obywatelskiego. *Zagadnienia wychowania obywatelskiego w prasie pedagogicznej polskiej i obcej*. Kronika.

Miesięcznik **Wychowanie fizyczne**.

Miesięcznik poświęcony higienie wychowawczej i ćwiczeniom cielesnym w domu, szkole, armji i stowarzyszeniach.

Treść numeru 10:

Prof. Dr. Eug. Piasecki—Dalsze badania nad genezą ćwiczeń cielesnych: palant polski. Dr. J. Bogdanowicz—Parę uwag dotyczących wzrostu dzieci w wieku szkolnym: a) dzieci wysokie i niskie. Kpt. Dr. J. Mazurek—Nauka wiosłowania. Oceny książek. Z prasy polskiej. Z prasy obcej. Z towarzystw Instytucyj i Zjazdów. Kronika.

Treść numeru 11.

M. Olekiewicz — Dwie zasady programowe teorii i praktyki wychowania. Dr. med. J. Titz — O działaniu gimnastyki leczniczej bezprzryadowej na ustrój młodzieńczy ze szczególnem uwzględnieniem młodzieży astenicznej. Dr. J. Bogdanowicz—Wzrost i waga dzieci polskich w wieku szkolnym. Dr. J. Bogdanowicz — Krótkowzroczność w wieku szkolnym. Kpt. Dr. J. Mazurek—Nauka wiosłowania. Oceny książek. Z prasy obcej. Z Towarzystw Instytucyj i Zjazdów. Z praktyki dla praktyki. Kpt. J. Baran—Refleksje poolimpijskie. Kronika.

Podręcznik religii prawosławnej.

Nakładem Św. Synodu Polskiego Autocefalicznego Kościoła Prawosławnego wydany został podręcznik w języku polskim p. t. „Nauka o nabożeństwach prawosławnych”.

Podręcznik ten nabyć można w Księgarni Józefa Zawadzkiego w Wilnie, Zamkowa 22.

Cena podręcznika wynosi 0.60 gr.

Czasopismo „Młody Technik”.

Czasopismo poświęcone zajęciom praktycznym młodzieży szkolnej: Wychodzi pod redakcją prof. Leona Rudawskiego.

Adres redakcji: Poznań, ul. Mostowa 24 m. 7. Adres Administracji: Poznań, Aleje Marcinkowskiego 22. Konto czekowe P. K. O. Poznań Nr. 201156. Właściciel konta: Młody Technik.

Młody Technik w osobnej prenumeracie kosztuje 4 zł. rocznie, 2.20 półrocznie. Przy zbiorowej prenumeracie (pod wspólną opaską) cena niższa: od 10 egz.—po 3.60 zł. rocznie, 2 zł. półrocznie, od 20 egz. — po 3.20 zł. rocznie, 1.80 zł. półrocznie. Oddzielny zeszyt kosztuje 50 gr.

Nowe wydawnictwa muzyczno-pedagogiczne.

Dr. Józef Życzkowski: Śpiewnik szkolny „Pieśni treści historycznej”, Kraków. Nakład i własność autora. Jest to śpiewnik zawierający 130 pieśni dotyczących czasów legendarnych, Piastów, Jagiellonów, Królów elekcyjnych, Stanisława Augusta Poniatowskiego, czasów porozbiorowych, powstania listopadowego, rzezi galicyjskiej, powstania styczniowego, czasów Sybiru, kolonizacji niemieckiej, wielkiej wojny i legionów polskich (1914—1918) wszystkie pieśni są w łatwym układzie à capella na 2 i 3 głosowy chór szkolny.

Feliks Nowowiejski: „Śpiewnik szkolny” 12 kanonów polskich na chór czterogłosowy. (Tow. Wydawn. Muzyki Polskiej. Warszawa 1932 r.). Do szeroko znanych kanonów Nowowiejskiego jak „Od Krakowa goście jada” i „Nie słuchałaś myszko mamy”—przybywa jeszcze 12-cie, które też napewno ogromnie rozpowszechnią się w szkolnictwie i chórach ludowych.

Józef Chmora: „Trzy tercety dla zespołów skrzypcowych”. (Lublin. Drukarnia państwowa 1932 r.). Tercety odpowiednie dla dobrze ćwiczonych starszych kursów seminarjum nauczycielskiego.

„Muzyka w szkole”. Miesięcznik pedagogiczno-muzyczny wydawany przez Związek Nauczycielstwa Polskiego (Warszawa, Wybrzeże Kościuszkowskie 35). Pismo zawiera artykuły z dziedziny nauczania śpiewu i muzyki, oraz dodatki nutowe na chóry szkolne.

Bronisław Rutkowski: „10 kolend polskich” (Towarzystwo Wydawnicze Muzyki Polskiej, Warszawa 1932 r.). Jest to zbiór 10-ciu kolend ładnych, mało znanych o odpowiedniej treści tekstów dla szkoły.

22.

S P I S K S I A Ź E K

nabytych przez Centralną Bibliotekę Pedagogiczną
Kuratorjum O. S. Wil. w listopadzie 1932 r.

- Fularski M.** Kryzys emigracyjny, a polska polityka kolonialna. W-wa 1931.
Tetzlaff H. Zagadnienia morskiej polityki Polski. W-wa 1931.
Krzywiec B. Sprawa obrony morskiej w Polsce. W-wa 1931.
Rosiński W. O zamorski program gospodarczy Rzeczypospolitej. W-wa 1931.
Lyp Fr. Wiadomości o wysokim płaskowyżu Angoli. W-wa 1931.
Kwaśniewski S. Kilka uwag o żegludze śródlądowej w Polsce, W-wa 1931.
Uziębło. Praca Polski nad morzem. W-wa 1926.
 „ Nasza przeszłość i przyszłość na morzu. W-wa 1928.
 — Co każdy Polak o morzu swem wiedzieć powinien. W-wa 1925.
Vioux M. Brutal—powieść W-wa 1932.
Hertzberg G. Historia Hellady i Rzymu, T. I—II. W-wa 1880.
 — Nasza walka o szkołę polską 1901—1917. T. I. W-wa 1932.
Demel F. i Lipiński W. Pułkownik Leopold Lis-Kula. W-wa 1932.
Wnęk J. Harcerstwo jako synteza wychowania fizycznego. Bochnia 1932.
Maunier R. Wprowadzenie do socjologii. W-wa 1932.
Adamczyk T. Organizacja pracy wychow. w szkole średniej. Gdańsk 1932.
Babulski W. i Jalewski M. Ćwiczenia uczniów z mineralogji i chemji.
 Kraków.
Baczyński St. Literatura w Z.S.R.R. Kraków 1932.
 „ „ Powieść kryminalna. Kraków 1932.
Chmura F. i Doering M. Ćwiczenia cielesne w szkole powsz. I. Częstochowa 1933.
Czarkowski-Golejewski K. S.P.A.E.U.—13 dni lotu nad Azją. W-wa 1932.
 — Program nauki w oddziałach I, V, VI szkoły powsz. i II kl. gimn. W-wa 1932.
Rodziewiczówna M. Błękitni. T. I—II. W-wa 1901.
Konopnicka M. Wybór poezyj. W-wa 1908.
Lenartowicz T. Wybór poezyj. Petersburg 1905.
Gawalewicz M. Dusze w odlocie—nowela. W-wa 1895.
Taine H. Portrety literackie. W-wa 1873.
Köhler F. Französisch—deutsches Wörterbuch. Leipzig.
Czarnomski F. Hill's polish—english dictionary. London 1916.
Reichman B. Teorja Darwina. W-wa 1869.
Halaunbrenner M. Ćwiczenia z fizyki w szkole średniej. W-wa 1932.
Tync S. i Gołąbek J. Przewodnik metodyczny dla III oddz. W-wa 1932.
Banach S. i in. Arytmetyka i geometria dla kl. III. W-wa 1931.
Kossak Z. Nieznany Kraj. W-wa 1932.
Schiper I. Żydzi Królestwa Polskiego w dobie Powst. Listop. W-wa 1932.
Blotnicki T. Zarys historii ubiorów, haftów i tkanin. Kraków 1930.
Huber I. Jak wykonać samemu pomoce naukowe? Cz. III. W-wa 1932.

- Suchodolski B.** Ideały kultury a prądy społeczne. W-wa 1933.
- Kwiatkowski W.** Wychowanie państwowe a twórczość Wyspiańskiego. Lwów 1932.
- Gindrich W.** Polska a morze. W-wa 1932.
- Uniwersytet powszechny zagranicą. W-wa 1932.
 - Nowy rozkład materiału z przyrody i higieny. Jarosław 1932.
 - Nowy rozkład materiału z geografji. Jarosław 1932.
 - Nowy rozkład materiału dla oddziału pierwszego. Jarosław 1932.
- Sikorski A.** Zbiór zadań geometrycznych na kl. VII i VIII. Oszmiana 1930.
- Wielka ilustrowana encyklopedia. T. 18. Kraków 1932.
 - Wielka literatura powszechna. T. 3 i 5. W-wa 1932.
- Studnicki W.** Zarys hist. Wil. Kościoła ew.-ref. i jego biblioteki. Wilno 1932.
- Sławiński W.** Przyczynek do znajomości flory okolic Wilna. T. I, Wilno 1922
- Zarembina E. i Rogowska Z.** Pożegnanie szkoły. W-wa 1932.
- Barker E.** Charakter narodowy. W-wa 1933.
- Rzędowski K. i Szymtkiewicz M.** Zbiór ustaw dotyczących religii. Toruń 1932
- Gładysz.** Zakładanie i pielęgnowanie sadu. Tarrów 1932.
- Matysek M.** Dziesięć przykazań sadowniczych. Dębica 1932.
- Belżeczki S.** Kilka uwag dotyczących teorii prądów krzywych. W-wa 1931
- Kalinowski W.** Bolszewicy—farsa w 3 aktach. W-wa 1932.
- Maupassant G.** Na wodzie. W-wa 1904,
- Quatrefages A.** Karol Darwin i jego poprzednicy. W-wa 1932.
- Bartoszewicz J.** Historia literatury polskiej. W-wa 1861.
- Suligowski A.** Pisma. T. I—IV W-wa 1915.
- Z ciężkich lat. Z dalszych lat (mowy). W-wa 1914.
 - Polski kodeks karny z II—VII—32. Lwów 1932.
- Jeans.** Wszechświat (gwiazdy, mgławice, atomy). W-wa 1932.
- Paryżanin M.** „Krassin” na odsiecz „Italji” dramat wśród lodów. W-wa 1929.
- Nieczajew A.** Pamięć i jej kształcenie. W-wa 1933.
- Sieczka Fr. ks.** Ćwiczenia matematyczne, cz. I. W-wa 1932.
- Wycech C.** Wytyczne pracy w ogniskach Z.N.P. Luolin 1932.
- Barbasz W.** Wyspiański na tle romantyzmu. Lwów 1932.
- Handelsman M.** Mickiewicz w latach 1853—55. W-wa 1933.
- Szyller F.** Don Karlos—Przekład K. Młakowiczówny. W-wa 1933.
- Skoczylas L.** Stanisław Wyspiański. Kraków 1932.
- Chlebowski T.** Gdzie urządzić i jak prowadzić kurs narciarski. Kraków 1933
- Chwistek L.** Zagadnienia kultury duchowej w Polsce. W-wa 1932
- Sarfatti M.** Dux. W-wa 1927.
- Obrona Lwowa 1—22-XI 1918. Relacje uczestników. Lwów 1933.
- Hryniewicz Z.** Czytelnictwo w bibliotekach robotniczych. W-wa 1932
- Gaydon H.** The Art and Science of the Gramophone. London 1928.
- Wilson P. and Webb. G.** Modern Gramophones and electrical Reproducers. London.
- Copei F.** Der fruchtbare Moment in Bildungsprozess. Leipzig 1930.
- Bonfondons A.** Sprzymierzeniec Napoleona. Cz. I—II. W-wa 1903.
- Brainerd E.** Pomysł panny Jane—powieść. W-wa 1932.

**Książki z dziedziny muzyki i śpiewu nabyte przez C. P. B.
Kur. O. S. Wil. w grudniu 1932 r.**

- Garbusiński K.** 100 kolend. Cz. I i II. W-wa.
Joteyko T. Materiały do audycji muzycznych. W-wa 1929.
Chrzaszczewska J. i Ginejko F. Lutnia dziecięca. 1927.
Lachman W. Chóry szkolne Nr. 1—16. W-wa 1926—7.
Baranowska-Borowa J. Polskie kanony szkolne. W-wa 1930.
Maszyński P. Polski śpiewnik szkolny. Cz. III. W-wa.
Niewiadomski St. Chóry męskie. Cz. I i II. W-wa 1930.
 „ Pory roku—piosenki. Lwów.
Nowowiejski F. 12 kanonów polskich. W-wa 1932.
 „ Nowy śpiewnik polski. Poznań 1924.
Rybicki F. Śpiewnik chórów ludowych. Zeszyt I. Lwów 1925,
Konior F. Śpiewnik chórów ludowych. Zeszyt II. Lwów 1926.
Rutkowski B. 10 kolend polskich. W-wa 1932.
Tybicki F. Najpiękniejsze kolendy. Zeszyt I i II. W-wa 1929.
Turowiczówna J. Inscenizowane pieśni ludowe. W-wa 1931.
Schiller L. i Maklakiewicz J. Pastorałka. W-wa 1931.
Świtalski S. Solfeż dla seminarjów nauczycielskich. Kurs I. Włocławek.
Szyrma C. Białoruskija narodnyja pieśni. I. Wilno 1929.
Żukowski O. M. Pierwsza Brygada—wieniec pieśni legionowych. Lwów 1928.

23.

SPIS CZASOPISM NA 1933 R.

zaprenumerowanych przez Centralną Bibliotekę Pedagogiczną

Ateneum Wileńskie	Harc mistrz
Biblioteka pedagogiczno-dydaktyczna	Ilustracja szkolna
„ dzieł pedagogicznych	Iskry
Biuletyn Biblioteki Pedagogicznej	Język polski
„ m. st. Warszawy	Kobieta Współczesna
„ Urzędniczy	Kółko Przyrodnicze
Chowanna	Kurjer Wileński
Czasopismo geograficzne	Kuźnia Młodych
„ przyrodnicze	Kwartalnik historyczny
Droga	„ klasyczny
Dziennik Urzędowy M-wa W,R. i O.P.	„ pedagogiczny
„ „ Kuratorjum O. S. W.	Miesięcznik pedagogiczny
„ Wileński	Młody Technik
Echo Nauczycielskie	Moje Pisemko
Ekonomista	Morze
Filomata	Muzeum
Fizyka i Chemia w Szkole	Muzyka
Gazeta Polska	„ w szkole
Geografia powszechna	Naokoło Świata
Głos Nauczycielski	Nasz Głos
„ Warszawski	Nauczyciel Polski
Harcerz	„ Pomorski

